

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

Nog de taak van de regeringscommissarissen bij de instellingen van openbaar nut der categorieën B en C

(in het licht van het koninklijk besluit no 88 dd. 11 november 1967).

Het probleem van het statuut en de opdracht der regeringscommissarissen bij de instellingen van openbaar nut der categorieën B, C en D beoogd bij de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut, heeft de laatste jaren, en vooral de laatste maanden, veel stof doen opwaaien⁽¹⁾.

En wellicht is hierover nog het laatste woord niet gezegd.

Ook de wetgever en vooral de uitvoerende macht zelf schijnen nog geen definitieve oplossing gevonden te hebben voor het toezichtsapparaat en inzonderheid voor de rol van de sleutelfiguur hiervan, maar komen, m.i., langzamerhand toch tot betere inzichten nopens de draagwijdte der moeilijkheden verbonden aan een onvolledige regeling der machten, bevoegdheden en rechtspositie van de regeringscommissarissen en hun lastgevers.

Dit blijkt uit de recente wijzigingen die aan de artt. 9 en 10 van de wet van 16-3-1954 gebracht werden door de Koning in uitvoering van de wet van 31-3-1967 tot toekenning van bepaalde machten aan de Koning ten einde de economische heropleving, de bespoediging van de regionale reconversie en de stabilisatie van het begrotingsevenwicht te verzekeren.

Een eerste K.B., n° 4 van 18-4-1967 (B.S. van 20-4-1967), voerde reeds enkele nieuwigheden in, o.a. op het stuk van de verhaaltermijnen voor de regeringscommissaris en de noodzaak van overleg tussen meerdere ministers bij beroep van de commissaris tegen een beslissing van het beheersorgaan der bevoegde instelling.

Ik wens hier niet verder op in te gaan omdat de heer docent Suetens reeds in ditzelfde tijdschrift een bijdrage met beschouwingen wijdde aan de inhoud van deze regeling⁽²⁾.

Een tweede koninklijk besluit, n° 88, d.d. 11-11-1967 (B.S. 14-11-1967), genomen in uitvoering van dezelfde wet op de bijzondere machten, heeft o.a. bepaalde leemten vervat in het vorig besluit aangevuld en andermaal de artt. 9 en 10 van de wet van 16-3-1954 vervangen door een volledig nieuwe tekst.

We kunnen ons in deze studie beperken tot het onder-

zoek van de laatste nieuwigheden en, daarbij aanknopend, tot enkele algemene vaststellingen en conclusies nopens het o.i. alhoewel verbeterd, toch nog steeds onvolmaakt statuut van de regeringscommissaris.

§ 1. *Nieuwigheden ingevoerd bij het K.B. van 11-11-1967 op het stuk van de administratieve voogdij der ministers uitgeoefend door bemiddeling van regeringscommissarissen.*

a) *De taak van de regeringscommissaris.*

Art. 9 van de wet van 16-3-1954 luidt thans als volgt :

« § 1. De organismen van de categorieën B en C staan onder de controlebevoegdheid van de minister of de ministers, van wie ze afhangen.

— Deze controle wordt uitgeoefend door bemiddeling van een of meer regeringscommissarissen die de Koning, op de voordracht van de bevoegde minister, benoemt.

§ 2. De regeringscommissaris woont, met raadgevende stem, de vergaderingen van de beheers- en controleorganen bij. De regeringscommissaris beschikt voor het vervullen van zijn opdracht over de ruimste bevoegdheid.

§ 3. Iedere regeringscommissaris kan binnen een termijn van vier vrije dagen beroep instellen tegen elke beslissing die hij met de wet, met de statuten of met het algemeen belang strijdig acht. Het beroep is opschortend.

Deze termijn gaat in de dag van de vergadering waarop de beslissing genomen werd, voor zover de regeringscommissaris daarop regelmatig uitgenodigd werd, en, in het tegenovergestelde geval, de dag waarop hij er kennis van heeft gekregen.

§ 4. Werd op de voordracht van de Minister van Financiën bij de organismen van de categorieën B en C, geen regeringscommissaris aangewezen, dan oefent een gemachtigde van die minister onder de in §§ 2 en 3 gestelde voor-

waarden, dezelfde functie uit als de regeringscommissaris inzake alle beslissingen met een budgettaire of financiële terugslag.

§ 5. Een plaatsvervanger kan door elke belanghebbende minister worden aangesteld voor het geval de commissaris of de afgevaardigde verhinderd is.

§ 6. De Koning regelt de uitoefening van de opdracht van de commissarissen en gemachtigden.

Commentaar :

Al dadelijk valt op, dat de tweede en derde paragrafen practisch ongewijzigd zijn gebleven, indien men ze toetst aan de overeenstemmende tekst van art. 9, § 2 en § 3 van de wet van 16-3-1954 zoals hij luidde in toepassing van vermeld K.B., n° 4 van 18-4-1967.

In §§ 1 en 4 wordt niet meer gewaagd van een toezicht op de instellingen van categorie D, zoals de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en de Nationale Delcredetendienst, maar de schrapping in deze paragrafen van categorie D is hieraan gelegen, dat, krachtens art. 1 van het hier besproken besluit, n° 88, de voorheen onder categorie D gerangschikte organismen thans onder categorie C gerangschikt worden. De onder C gerangschikte organismen gaan over naar categorie B. Dit geldt voor gans het controle-systeem.

Alles samen genomen bestaan er dus nog slechts drie categorieën van instellingen van openbaar nut.

De organismen van categorie A, zoals de Regie der Luchtwegen en het Nationaal Studiefonds, blijven uiteraard buiten bespreking omdat ze niet onder het toezicht, maar onder het gezag vallen van de minister van wie zij afhangen. Wel kan even aangestipt worden, dat het besluit n° 88 het begrip « gezag » verduidelijkt heeft in die zin, dat aan de minister de beheersbevoegdheid over deze instellingen verleend wordt, terwijl de organismen van categorie B en C collegiaal beheerd worden door een beheerscomité of een raad van beheer, volgens het geval⁽³⁾. Bovendien krijgt de Minister van Financiën, bijgestaan door de inspecteurs van financiën, *uitdrukkelijk* controlebevoegdheid op de financiële en budgettaire aspecten van het beheer der organismen van categorie A (gepersonaliseerde besturen)⁽⁴⁾.

Verbeteringen door aanvullingen :

1) Een belangrijke wijziging aan art. 9 t.o.v. de instellingen van categorie B en C (vroeger dus B, C en D) bestaat evenwel uit de mogelijke toevoeging door de belanghebbende minister aan de commissaris of de afgevaardigde van de Minister van Financiën van een plaatsvervanger (§ 5).

Op deze leemte werd reeds herhaaldelijk gewezen⁽⁵⁾ o.a. door de afdeling wetgeving van de Raad van State in zijn advies bij het ontwerp van reglement dat het koninklijk besluit nr 4 van 18 april 1967 is geworden⁽⁶⁾.

Immers, bij vakantie, ziekte, overlijden, langdurige opdrachten in de vreemde enz. van de regeringscommissaris of de afgevaardigde van Financiën was het onmogelijk een verhaal tot nietigverklaring bij de Minister in te dienen en voor deze laatste onmogelijk een eventuele onwettige of ondoelmatige beslissing van het beheerscomité te vernietigen.

Dit is dus zeker een verbetering.

Deze aanstelling kan gedaan worden :

Voor een particulier geval en een beperkte duur, bijv. voor één enkele maal of voor een welomschreven tijdspanne (twee maanden, zes maanden enz.) inzonderheid wanneer een plotse oorzaak een bepaald regerings-

commissaris of gemachtigde van de Minister van Financiën zou verhinderen één of meer belangrijke opeenvolgende vergaderingen van het beheersorgaan van de instelling waarover hij toezicht uitoefent, bij te wonen ;

Voor een onbepaalde duur wanneer dit noodzakelijk blijkt⁽⁷⁾.

Dit zal geen of weinig bijkomende kosten medebrengen, daar de regering het inzicht zou hebben voortaan de commissarissen en afgevaardigden te bezoldigen door middel van zitpenningen in plaats van door een forfaitaire vergoeding⁽⁸⁾.

Bedoelde regeling zal ook het absentisme der titularissen te keer gaan tijdens de gewone vakantieperiodes en wanneer er schijnbaar minder belangrijke punten op de dagorde der vergaderingen voorkomen, zoals personeelskwesties, -benoemingen, tuchtstraffen, begrotingsproblemen en aankoop van gebouwen of kantoorbehoeften.

2) Aan de Koning wordt de bevoegdheid verleend om de uitoefening van de opdracht van de commissarissen en gemachtigden te regelen (§ 6).

Dit is m.i. een belangrijke stap voorwaarts althans in de huidige opvatting nopens de aard der functie van regeringscommissaris of gemachtigde van de Minister van Financiën.

Reeds vroeger wezen de heer Suetens en ikzelf er op dat in weerwil van de zeer algemene tekst (die overigens ook na het koninklijk besluit n° 88 in § 2 practisch ongewijzigd blijft) waarbij « de regeringscommissaris voor het vervullen van zijn opdracht over de ruimste bevoegdheid (voorheen « macht ») beschikt », het alles behalve duidelijk is welke in concreto de bevoegdheden van de regeringscommissaris zijn om zijn adviserende rol — en wellicht ook zijn vetorecht⁽⁹⁾ — naar behoren en niet *persoonlijk verworven* kennis van zaken te kunnen aanvullen⁽¹⁰⁾. Heeft hij vrije toegang tot alle lokalen der bevoegde instelling ? Op gelijk welk uur ? Mag hij alle mondelinge, schriftelijke en telefonische activiteiten van alle personeelsleden controleren ? Mag hij ter plaatse in de centrale en eventueel gewestelijke diensten der instelling alle dossiers nazien, en alle briefwisseling en toezicht uitoefenen op de handelingen (schriftelijke en mondelinge beslissingen) die tot het dagelijks beheer behoren, zo van individuele als van collectieve aard, al dan niet behorend tot de statutaire opdracht der instelling ? Mag hij zelfs toezending van sommige bescheiden eisen naar zijn administratief adres, bij wijze van steekproef bijv.

Mag hij het organisme belasten met bepaalde onderzoeken, bijv. bij werkgevers, erkende privé-fondsen enz. ? Mag hij zich bij de vervulling van zijn taak en op eigen kosten, dan wel op kosten van de instelling of de Schatkist, laten bijstaan door al dan niet beëdigde of gemachtigde experts zoals boekhouders, architecten, geneesheren, statistici, vertalers, ingenieurs ?

Het zijn alle zoveel vragen — en de lijst is nog onvolledig — die in uitvoering van dit nieuw paragraaf 6 kunnen opgelost worden.

Ik moge in dit opzicht andermaal verwijzen naar het voorbeeld van regeling die reeds bestaat t.o.v. het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering en de Hulpkas voor ziekte- en invaliditeitsverzekering krachtens artikel 119, tweede, derde en vierde lid, van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, en waarbij deze moeilijkheden voor een groot gedeelte en op formele wijze verholpen worden⁽¹¹⁾.

* * *

b) De taak van de Minister bij beroep tot nietigverklaring.

Artikel 10 van de wet van 16 maart 1954 luidt thans als volgt :

Voor deze commissarissen en afgevaardigden staat be-

roep open bij de minister die hen heeft voorgedragen of aangewezen.

Heeft de minister, bij wie het beroep werd ingesteld binnen een termijn van twintig vrije dagen, ingaand dezelfde dag als de in artikel 9, § 3 bedoelde termijn, de nietigverklaring niet uitgesproken, na het advies van de andere betrokken ministers te hebben ingewonnen, dan wordt de beslissing definitief.

De termijn van twintig vrije dagen wordt voor de organismen van de categorie C herleid tot acht vrije dagen, spijs elke andere termijn die in hun organieke wet of hun statuut zou zijn voorzien.

Bij aan het beheersorgaan van het organisme betekende beslissing van de Minister, kan elk van de in vorig lid bepaalde termijnen met tien dagen worden verlengd.

De eventuele bevestiging van het beroep wordt aan het beheersorgaan betekend door de minister van het departement, waarvan het organisme verbonden is.

Commentaar: Benevens de schrapping van de instellingen van categorie D en de toepassing van de verkorte termijn van acht vrije dagen om uitspraak te doen over het beroep tot nietigverklaring op de instellingen van categorie C (voorheen gerangschikt in categorie D), valt, bij vergelijking met de vroegere tekst zoals hij gewijzigd werd door artikel 8 van het koninklijk besluit n° 4 van 18 april 1967 vooral aan te stippen dat men maatregelen heeft willen treffen om de doeltreffendheid van de controle te behouden in weerwil van het verplicht overleg binnen een vrij korte termijn van 20 (of 8) vrije dagen tussen twee of meer Ministers betrokken bij de aangelegenheid die het voorwerp uitmaakt van het beroep van de of één der regeringscommissarissen of van de afgevaardigde van de Minister van Financiën bij de Minister die hen heeft voorgedragen of aangewezen. Immers in het stelsel van het koninklijk besluit van 18 april 1967 moest de Minister bij wie het beroep regelmatig werd ingesteld « uitspraak doen in akkoord met de andere Ministers ». Men scheen daaraan de verplichting te koppelen vervat in de volgende zin van hetzelfde lid, volgens dewelke de eventuele bevestiging van het beroep (met het bewijs van het interministerieel akkoord) door de minister van het departement waaraan het organisme gehecht is, moest betekend worden aan het beheersorgaan van dit laatste.

Het verslag van de Koning dat artikel 5 van het koninklijk besluit n° 88 van 11 november 1967 (meest recente lezing van artikel 10 van de wet van 16 maart 1954) voorafgaat bevat dienaangaande volgende passus (B.S. van 14 nov. 1967, blz. 11942):

« De nieuwe tekst bepaalt derhalve dat de ministers overleg plegen. Door de minister, van wie de instelling afhangt, op te dragen hun gemeenschappelijke beslissing aan de beheersorganen van de instelling te betekenen, ontheft deze tekst van de verplichting het bewijs van bedoeld akkoord te leveren. Het bedoelde overleg is een interne regeringsaangelegenheid ».

Dit is ongetwijfeld een verbetering, al lijkt me ook deze tekst nog niet op alle punten zeer klaar:

Er wordt nog niet voldoende onderscheid gemaakt tussen de uitspraak der nietigverklaring door de minister bij wie het beroep werd ingesteld eensdeels en de betekening van de bevestiging van het beroep door de minister van wie de instelling afhangt aan het beheersorgaan dezer laatste.

Voor de uitspraak van nietigverklaring is een bepaalde termijn opgelegd van in beginsel 20 of 8 vrije dagen; voor de betekening (eventueel door een ander Minister) van deze nietigverklaring bij wijze van bevestiging van de beroepsakte van de regeringscommissaris of gemachtigde na de uitspraak aan het beheersorgaan is op het eerste gezicht geen termijn bepaald.

Practisch schijnt men de woorden « uitspraak » en

« betekening van de eventuele bevestiging van het beroep » als synoniemen bedoeld te hebben.

Immers, hoe kan het beheersorgaan der bevoegde instelling van openbaar nut weten dat zijn beslissing definitief is geworden bij het verstrijken van de termijn van resp. 20 of 8 vrije dagen (behoudens verlenging) door niet-uitspraak van nietigverklaring, tenzij door het feit dat hem binnen dezelfde termijn dergelijke uitspraak niet betekend werd?

Ik onderstel m.a.w. dat de wetgever (of juist: de uitvoerende macht loco de wetgever) niet de bedoeling heeft gehad de normale werking van de instellingen gedurende geruime tijd te remmen door een uitspraak tot nietigverklaring welke binnen de wettelijke termijn geschiedt doch die slechts zou betekend worden na het verstrijken ervan en wellicht meerdere dagen of weken daarna.

Wat er ook van weze, de tekst had op dit stuk duidelijker kunnen zijn.

Er wordt evenmin gewaagd van een betekening van het beroep aan de regeringscommissaris of gemachtigde van de Minister van Financiën die het beroep instelde. Er dient evenwel toegegeven te worden dat de beroeper in feite meestal wel zal in kennis gebracht worden van de ministeriële beslissing bij ontvangst van de inleidende documenten voor de bespreking der daaropvolgende vergadering van het beheerscomité, toegezonden door de leidende ambtenaar der instelling.

Noot: Alhoewel het buiten het opzet van deze studie valt wil ik terloops aanstippen:

1° dat het veralgemeend stelsel der dwangvoogdij en het recht van substitutie door de Koning bij in Minister-raad overlegd besluit, als artikel 23 in de wet van 16 maart 1954 ingevoerd bij koninklijk besluit dd. 18 april 1967 (artikel 15), behouden blijft, bij verzuim van de instelling, of weigering een maatregel te nemen die in het algemeen belang geboden is.

2° dat de wenk van de afdeling wetgeving van de Raad van State bij het onderzoek van het vorig ontwerp van koninklijk besluit nr. 4 dd. 18 april 1967 tot wijziging en aanvulling van de wet van 16.3.54 om in de mogelijkheid tot gedeeltelijke nietigverklaring van een beslissing van het beheersorgaan der instellingen van categorie B en C te voorzien⁽¹¹⁾ andermaal niet is opgevolgd.

De wetgever is hierbij in de algemene lijn der administratieve rechtsleer gebleven volgens dewelke positieve en negatieve voogdijbesluiten en — akten — weigering tot bijv. bindendverklaring van eenparig getroffen beslissingen van Paritaire Comité's goedkeuring van speciale akten, reglementen en begrotingen — globaal en onvoorwaardelijk moeten zijn⁽¹²⁾.

§ 2. Mogelijke hervormingen en verbeteringen

A. Beperkte verbeteringen in het bestek van de uitvoerende macht:

Indien de poort geopend is voor een betere regeling der opdracht en bevoegdheid van de regeringscommissarissen en de afgevaardigden van de Minister van Financiën (cfr. supra), blijft het niettemin waar dat hun huidige administratieve toestand, rechtspositie en verantwoordelijkheid tegenover de toezichthoudende Minister(s) voor veel critiek vatbaar is.

Aldus kan ik slechts de leemten herhalen welke ikzelf en/of de heer preadviseur Suetens reeds vroeger ontdekten⁽¹³⁾ en waarvoor nog geen oplossing in het verschiet is. Ik voeg er enkele tekorten bij welke de vorige aanvullen:

a) er bestaan bij de benoeming van de regeringscommissaris geen minimumvereisten van onkreukbaarheid,

studie- en overredingstalent, leeftijd, taal, bekwaamheid, ervaring, specialisatie, graad in de administratie welke hoger zou zijn dan deze van de voorzitter van het beheersorgaan der instelling of van de leidende ambtenaar belast met het dagelijks beheer van deze laatste enz.

Alhoewel het om een vertrouwenspost gaat, belet niets dat dit vertrouwen en de vrije keuze wettelijk of reglementair zouden beperkt worden tot een reeks personen (ambtenaren en particulieren) die een minimum-waarborg bieden aan kennis, karaktervastheid, psychologisch doorzicht en uitdrukkingsvermogen. Het gaat hier immers niet enkel om een persoonlijk of partijbelang van een bepaalde minister maar om de eerbied voor de wet (welke alleszins blijvend verschuldigd is) en het algemeen belang van een ganse bevolking. Dit « algemeen belang » kan weliswaar naar tijd, omstandigheden en misschien zelfs naar streek verschillen, maar zekere basisbeginselen en fundamentele oorzaken van dienstbaarheid moeten m.i. steeds in acht genomen worden ⁽¹⁵⁾. Kortom, de Minister moet misschien gedeeltelijk tegen zich zelf beschermd worden.

b) Er bestaan omzeggens geen *onverenigbaarheden* behoudens deze van regeringscommissaris én revisor bij éénzelfde instelling van openbaar nut ⁽¹⁴⁾. Aldus bestaat er bijv. geen onverenigbaarheid wegens bloed- of aanverwantschap met een lid van de raad van beheer of met de leidende ambtenaar van een bevoegd organisme. Evenmin wegens het uitoefenen van een leidende functie in het personeelskader van een andere openbare instelling, dan deze waaraan de regeringscommissaris toegevoegd is.

c) Er is praktisch geen *beperking* gesteld aan het *aantal mandaten* van regeringscommissaris dat éénzelfde persoon bij één of meerdere instellingen tegelijkertijd mag uitoefenen (sommige instellingen hebben bovendien meerdere beheersorganen).

Dit druist enigszins tegen de sociale rechtvaardigheid in — zeker in het huidige systeem waar dit mandaat als een interessante bezoldigde nevenfunctie door vele ambtenaren beschouwd wordt of ten minste als een erepost. Het gaat van de onderstelling uit dat de titularis een levende encyclopedie en supermens is met uitzonderlijke werkkraft, vooral als hij aan meerdere grote instellingen en/of beheerscomité's toegevoegd is. Hierbij mag men niet uit het oog verliezen dat zelfs het mandaat bij één enkele kleine openbare instelling — nog steeds in de huidige regeling — benevens een grondige kennis van de statutaire opdracht(en) van het organisme, een kennis van het ingewikkeld personeelsstatuut der openbare instellingen, van de begrotingen, van de wet van 16 maart 1954 en de uitvoeringsbesluiten ervan en van allerlei huishoudelijke en technische kwesties vergt.

Tenslotte is het én nadelig voor de degelijke vervulling van de toezichtopdrachten als *regeringscommissaris*, waarmede de voogdijmacht van de Minister in vele gevallen valt of staat, en voor de degelijke vervulling van de hoofdfunctie als ambtenaar.

d) Alhoewel de regeringscommissaris binnen een termijn van vier vrije dagen beroep kan aantekenen tegen elke beslissing die hij met de wet of met de statuten strijdig acht, moet hij geen *jurist* zijn. Dit is evenwel m.i. een probleem van algemene aard dat door een wet tot regeling van de uitoefening der rechtswetenschap zou moeten opgelost worden en waarbij specifiek juridische beroepsactiviteiten waar en in welke vorm ook uitoefend, als verdediger der partijen in rechtsgeschillen, in de magistratuur, administratieve rechtscollèges, privé- en overheidsbedrijven, administratieve en toezichtsorganen belast met het doen eerbiedigen der wet, uitsluitend zouden moeten toevertrouwd worden aan doctors in de Rechten. Dit diploma wordt op dit ogenblik te weinig gewaardeerd ⁽¹⁶⁾.

e) De *verantwoordelijkheid* — hetzij geldelijke, hetzij disciplinaire (bijv. waarschuwing, schorsing van de uitoefening van het mandaat gedurende enkele maanden) — is niet wettelijk bepaald voor het geval de regeringscommissaris zich aan een ernstig verzuim, herhaalde lichte fouten of bedrog zou schuldig maken.

Op dit ogenblik schijnt de Minister-lastgever slechts één uiterste sanctie te kunnen hanteren: het beëindigen van het mandaat bij koninklijk besluit. De aanwijzing als regeringscommissaris is immers herroepelijk « ad nutum » ⁽¹⁷⁾.

Andersom is de regeringscommissaris zelfs niet gewaand tegen een lichtzinnig ontslag uit zijn ambt door de Koning, — d.w.z. praktisch door de Minister die hem voordroeg, — tenzij hij zou kunnen bewijzen dat het om een vermomde tuchtmaatregel gaat waarbij de rechten der verdediging niet geëerbiedigd werden of dat er machtsafwendings in het spel zou zijn ⁽¹⁸⁾.

Uitdrukkelijk zou in de wet ten minste moeten bepaald worden dat het intrekings- of ontslagbesluit concreet moet gemotiveerd worden.

Zolang er evenwel geen besluit tot uitoefening van de opdracht der commissarissen én gemachtigden zal verschenen zijn in uitvoering van artikel 9, § 6 der wet van 16-3-1954, met o.a. nauwkeurige omschrijving der bevoegdheden en verplichtingen van de regeringscommissarissen met of zonder assistentie van experts, binnen en/of buiten het bestek van ministeriële onderrichtingen, regelmatige vergaderingen van het college der commissarissen afhankelijk van eenzelfde minister of zelfs van meerdere ministers, enz., is het zeer moeilijk op het stuk der verantwoordelijkheid concrete sancties voor te dragen.

Het is zelfs niet steeds duidelijk waar de verantwoordelijkheid van de regeringscommissaris begint en waar ze een einde neemt.

Om slechts één voorbeeld te nemen: luidens de huidige tekst van art. 9, § 3, gewijzigd bij het K.B. n° 88, « kan » ieder regeringscommissaris binnen een bepaalde termijn beroep instellen tegen elke beslissing die hij met de wet, de statuten of met het algemeen belang strijdig acht. Behoudens formele onderrichtingen van de toezichthoudende minister die hem voordroeg, kan een nalatige, doch spitsvondige regeringscommissaris-jurist steeds beweren dat hij *niet verplicht* was beroep aan te tekenen, zelfs al ging het om een klaarblijkende overtreding van het algemeen belang of van de wet en was hij zich daar wel van bewust. Hij kan zich ook trachten te verschuilen achter een eigen opvatting van het algemeen belang, begrip dat niet enkel in concreto, maar zelfs in abstracto tot uiteenlopende interpretaties kan aanleiding zijn en o.a. het rijksbelang kan beogen dan wel « ieder belang dat het vernietigend orgaan van hogere waarde acht dan het belang dat de vernietigde beslissing wil dienen » (Prof. De Visschere F.) ⁽¹⁹⁾.

f) Er werd niet gedacht aan de mogelijkheid om de *aanwijzing* van een regeringscommissaris voor een bepaalde instelling *van ambtswege te wijzigen na een bepaalde periode* (bijv. 5 jaar) om te vermijden dat deze — weze het misschien onbewust — langzamerhand te vertrouwelijk zou omgaan met de leidende ambtenaar en de personeelsleden of de voorzitter en de leden van de beheers- en controleorganen van de instelling waaraan hij verbonden werd en aldus enigermate zijn rol van toezichter uit het oog zou verliezen;

g) Meerdere oplossingen ter verbetering, coördinatie, vereenvoudiging en uniformering van de controle zijn mogelijk:

— de instelling van een *full-time-betrekking* en een exclusieve *speciale administratieve graad* van regeringscommissaris of een terbeschikkingstelling, verlof zonder wedde of iets dgl. als Rijksambtenaar om een full-time-

opdracht van regeringscommissaris voor onbepaalde tijd te vervullen bij één of twee grote of meerdere kleine welbepaalde instellingen van openbaar nut⁽²⁰⁾;

— de aanwijzing van twee regeringscommissarissen: één voor het toezicht op de statutaire opdracht der instelling (bijv. beheer der ziekteverzekering, verzorgen van radio- en T.V.-uitzendingen in de Nederlandse taal, beheer en betaling van vakantiegeld) en een tweede voor de administratieve, boekhoudkundige en budgettaire aangelegenheden die nauw zou samenwerken met de regeringscommissaris of gemachtigde van Financiën⁽²¹⁾; — of één jurist (welke trouwens tot een vast corps zou kunnen behoren) en één niet-jurist (al dan niet behorend tot het kabinet van de voogdijminister en eventueel met dit kabinet verdwijnend) resp. voor het aspect « wets- en statutenovertreding » en de toe- of aanpassing van de reglementering in het algemeen eensdeels en voor het aspect « (concreet) algemeen (politiek) belang » (cfr. evenwel supra punt a)⁽²²⁾ anderdeels.

B) *Fundamentele verbeteringen door een parlementair toezicht op de werking der instellingen van categorieën B en C.*

1) *Maximale oplossing.*

Tijdens de besprekingen in sectie C van het Vlaams Juristencongres van 15 april 1967⁽²³⁾ en in de toespraak van de heer Mees, raadshere van State, nopens de « Rol van de staat en taak van zijn centrale diensten ter zake van de openbare instellingen », gehouden op de studiedag van 25 oktober 1967 georganiseerd door het Belgisch Instituut voor Administratieve Wetenschappen en het Ministerie van Sociale Voorzorg, werden heel wat bezwaren geopperd tegen de grondwettigheid van het « optimale en zuiverste » voorstel van de preadviseurs⁽²⁴⁾ om de functie van regeringscommissaris aan een vast, a-partij-politiek, autonoom orgaan, onafhankelijk van de uitvoerende macht, maar verbonden aan de wetgevende macht (bijv. een sectie van het Rekenhof) toe te vertrouwen.

In ons huidige staats- en publiekrecht zou er geen plaats zijn — werd er aangevoerd — voor regeringscommissarissen die rechtstreeks tegenover het Parlement verantwoordelijk zijn als een nieuw soort ministers, benevens de (gewone) ministers die met de uitvoering van de wet belast zijn en o.a. met het binnen zekere normen houden van het beheer en de zelfstandigheid der parastatale instellingen en die daarover aan de wetgevende kamers verantwoording verschuldigd zijn.

Graag geef ik toe dat dit argument door de ondergetekende over het hoofd werd gezien en dat het een zeer ernstige opwerping is.

Nog afgezien van de eventuele mogelijkheid tot herziening van de Grondwet (waarvan het onderzoek thans opnieuw volop aan de gang is) in de zin van een doeltreffender en nauwkeuriger omschrijving van de parlementaire toezichtmethodes en -mogelijkheden op het beleid van de dienstgewijze gedecentraliseerde diensten en de uitoefening van het ministerieel toezicht in al zijn facetten op deze diensten, wens ik niettemin het volgende aan te stippen (of eraan te herinneren) nopens het vigerend grondwettelijk bestel:

a) een minderheid in de Kamercommissie sprak reeds in november 1952 haar verontwaardiging uit over de miskenning van de prerogatieven van de wetgevende macht (art. 110 en vlg. der Grondwet). Zij bekloeg er zich over dat de uitvoerende macht door het ontwerp (achteraf de wet van 16-3-1954 geworden) in haar handen de controlemiddelen verenigt, zowel over het beheer (commissarissen) als over de juistheid der geschriften en der boekhouding (revisoren die door de uitvoerende macht aangewezen worden). Zij wees er tevens op dat de

minister zich als rechter en als partij aanstelt (inzonderheid bij de uitspraak over een beroep tot nietigverklaring ingesteld door zijn mandataris), terwijl de uitvoerende macht daarbij een recht afschaft dat *krachtens de Grondwet en logischerwijze aan het Parlement dient voorbehouden* te zijn⁽²⁵⁾.

Volgens deze thesis wordt de Grondwet precies best geëerbiedigd door een parlementaire controle op de regeringscommissarissen!

b) In de Grondwet zelf wordt niet eens (of ten hoogste van verre en ternauwernood) op het bestaan van publiekrechtelijke rechtspersonen andere dan de staat, provincies en gemeenten en verenigingen van provincies en gemeenten (met het oog op het gemeenschappelijk regelen en beheren van zaken van provinciaal, resp. gemeentelijk plan) gezinspeeld.

In titel III « De Machten » van de Grondwet, zowel in de inleidende bepalingen (artt. 25-31) als in de opschriften en de inhoud der verschillende hoofdstukken, is er praktisch enkel sprake van de Kamers (hoofdst. I), de Koning en de ministers (hoofdst. II), de rechterlijke macht (hoofdstuk III) en de provinciale en gemeentelijke instellingen (hoofdst. IV). Wat de territoriaal gedecentraliseerde diensten betreft, wordt overigens aan de wetgever de zorg toevertrouwd om in het optreden van de Koning of van de wetgevende macht te voorzien om te beletten dat de provincie- en gemeenteraden hun bevoegdheid te buiten gaan en het algemeen belang schaden (art. 108, tweede lid, 5°).

De wetgevende macht heeft evenwel de volheid van bevoegdheid en moet voorzien in al wat de grondwet niet heeft geregeld of niet heeft kunnen bedenken of niet aan haar bevoegdheid heeft onttrokken, terwijl de Koning slechts een toegewezen bevoegdheid heeft⁽²⁶⁾. Ze interpreteert bovendien sommige begrippen uit de grondwet⁽²⁷⁾.

Aldus hebben bijv. de openbare instellingen, d.w.z. de dienstgewijze gedecentraliseerde diensten, die bij eenzijdige overheidsbeslissing opgericht werden, die *rechtspersoonlijkheid* en een eigen vermogen bezitten en waarvan de organen onderworpen zijn aan het voogdijgezag van de minister, krachtens de rechtsleer, hun ontstaan, werking, samensmelting, eventueel verenigingsrecht, afschaffing, enz., enkel en alléén te danken aan de wetgever, of aan de uitvoerende macht, maar dan *uit kracht van een wet*⁽²⁸⁾.

En in ieder geval werd tot dusver alles wat betrekking heeft op de oprichting of de bescherming van het zelfstandig bestaan (organieke wet), het paritair beheer (van sommige instellingen van sociale zekerheid en sociale voorzorg — wet van 25-4-1963), de samensmelting, de controle (wet van 16-3-1954), de verdwijning, verruiming van de bevoegdheden, wijziging van benaming⁽²⁹⁾, de eventuele macht om voorstellen tot wetswijziging in te dienen, enz., van functioneel gedecentraliseerde publiekrechtelijke rechtspersonen steeds door de wetgever zelf geregeld of door de uitvoerende macht krachtens volmachtwetten of uitdrukkelijke delegatie van de gewone wetgever.

Hierbij kan dan de vraag gesteld worden of de wetgever die over leven en dood, beheer en toezicht van de openbare instellingen beschikt, in afwachting van een uitdrukkelijke grondwetsherziening niet de eerste belanghebbende is bij een degelijke werking van zijn eigen « afstammelingen ».

Kan men dan de wetgever de bevoegdheid ontzeggen om een efficiënt en rechtstreeks toezicht te organiseren op het beleid van deze instellingen en op de uitvoeringswijze van de wetten dienaangaande door de minister, volgens eigen door het Parlement best geschikt en meest doeltreffend geachte formules en methodes, in een door

de grondwet nagenoeg doodgezwegen en in 1831 overigens vrijwel onbekende materie, zonder het *grondwettig* karakter van het *bestaan zélf* dezer instellingen in twijfel te trekken?

Het gaat om soms zeer delicate kwesties waarover de minister het stilzwijgen kan bewaren zoveel hij wil.

Ten slotte valt aan te stippen, dat er in deze zaken nooit *volledige* zekerheid kan bestaan nopens de grondwettigheid van wettelijke bepalingen die — het weze grif toegegeven, tegen alle tradities in — een vast corps van regeringscommissarissen met beroeps- of eigen vernietigingsrecht onder de benaming van « staats- » of « parlementscommissaris » of iets dgl. verbinden aan een orgaan van de wetgevende macht (zoals het Rekenhof of een Kamercommissie).

Immers een formele grondwettelijke tekst schijnt te ontbreken en bovendien is geen enkele rechtbank (ook niet het Hof van Cassatie) of een speciaal grondwettelijk hof tot dusver bevoegd om dergelijke of gelijk welke andere wet op haar grondwettigheid te toetsen ⁽³⁰⁾.

Men mag niet vergeten dat de toestand van de openbare instellingen *niet volledig* dezelfde is als deze van de *ministeriële diensten en departementen*; in het laatste geval is het de uitvoerende macht die krachtens teksten of beginselen in de *grondwet* vervat het aantal departementen bepaalt, de inrichting en de bevoegdheid der ministeriële diensten regelt, het statuut der ambtenaren vaststelt (krachtens het benoemingsrecht der ambtenaren van het algemeen bestuur, vervat in artt. 29 en 66 van de Grondwet), enz. ⁽³¹⁾.

Besluit :

Ten gronde en los van het constitutioneel aspect blijft het voorstel geformuleerd door de preadviseurs in één of andere vorm, d.w.z. met vernietigings- of schorsend vetorecht door de regerings- (juister « staats- ») commissarissen onder toezicht van een parlementair orgaan, naar mijn bescheiden *persoonlijk* oordeel, alleszins aantrekkelijk voor zover de parlementsleden zelf zich persoonlijk meer willen interesseren voor het beleid van de openbare instellingen.

Een of meerdere staatscommissarissen ad vitam benoemd wegens technische en/of juridische en/of financiële specialisatie en behorend tot een afzonderlijke sectie van het Rekenhof bijv. zouden grondiger en objectiever onderzoeken kunnen verrichten, zouden losser staan t.o.v. de administratie met haar logge hiërarchie en t.o.v. de minister van wie zij nu meestal voor hun promotie als ambtenaar afhangen, in een milieu dat minder politiek-*in-de-enge-zin-van-het-woord* « gekleurd » is, in een stof welke misschien wel vaak in concreto varieert, maar waarvan eerbied voor wet, personeelsstatuut, gezonde financiën en zekere algemene doeleinden toch constante waarden zijn. Een zekere éénvormigheid en vereenvoudiging zou m.i. bij alle veelkleurigheid gemakkelijker doorbreken over de materies van alle departementen heen.

Ook zou een systeem verdwijnen waarbij de minister rechter én partij is, en waarbij deze moet opkomen tegen beslissingen van beheerscomité's, geleid door drukkingsgroepen, aan wier bemiddeling achter de schermen hij wellicht zijn huidige functie te danken heeft.

Het spreekt van zelf dat dergelijke ongezonde juridische en feitelijke toestand de taak van de regeringscommissarissen, zowel bij het overwegen van een repressief verhaal als van een preventief-adviserend optreden, niet vergemakkelijkt in sommige omstandigheden, vooral als deze geen schriftelijk ondertekende onderrichtingen vanwege hun opdrachtgever op zak hebben.

Weliswaar bestaat het Parlement voor een gedeelte ook uit ministers, gewezen ministers en toekomstige ministers,

evenals uit prominenten of gewezen leiders en sympathisanten van bepaalde drukkingsgroepen. Niettemin biedt het m.i. als geheel de *mogelijkheid* van een vollediger, democratischer en objectiever opvatting van het begrip « algemeen belang en welzijn » gebaseerd op een gemiddelde van een waaier van ideologische, culturele, en sociale tendensen en tegenstrijdige regionale en economische belangen dan deze welke kan gehuldigd worden door iedere voorgedragen afzonderlijk of zelfs door meerdere of alle regeringsleden tezamen voor gemeenschappelijke problemen of problemen met financiële en economische of internationale weerslag. Bovendien blijft de mogelijkheid voor het Parlement geopend om bij wet een vast hulporgaan op te richten: bijv. een speciale commissie parastatalen met vertegenwoordiging van al de partijen en taalgroepen, een Hoge Commissie in het Rekenhof, enz.

2) Minimale oplossingen :

Voor zover de sub 1) voorgedragen oplossing niet constitutioneel verantwoord zou zijn en evenmin voldoende nuttig om in een systeem van algemene grondwetsherziening ingevoegd te worden als een mogelijkheid uitdrukkelijk toe te vertrouwen aan de wetgevende macht, is het ten minste noodzakelijk een degelijke formule te vinden om in of buiten het raam van het huidig systeem van regeringscommissarissen — lasthebbers — van één of meer toezichthoudende ministers een behoorlijk voorlichtingsinstituut voor het Parlement te vinden.

a) In dit verband kan vooreerst verwezen worden naar art. 40 van de grondwet: « Elke Kamer heeft het recht van onderzoek ». Aldus kan een rechtstreeks onpartijdig onderzoek verricht worden zonder een beroep te moeten doen op de diensten van de uitvoerende macht welke zelf onder toezicht staat en misschien ter verantwoording zal moeten geroepen worden.

Weliswaar schijnen bepaalde staatsrechttheoretici deze bepaling (nader uit te werken door de wetgevende macht), eng te interpreteren.

Zij houden voor dat de onderzoekscommissies door de Kamers opgericht *tijdelijk* van duur en *beperkt* in hun *opdracht* moeten zijn, om te vermijden dat het beginsel der scheiding van machten in het gedrang zou gebracht worden en er een voortdurende inmenging zou ontstaan in de inwendige aangelegenheden van de uitvoerende macht.

De wet van 3 mei 1880, welke de procedureregelen ordende op dit stuk bepaalde overigens dat de machten van een onderzoekscommissie verdwijnen met de ontbinding van de Kamer die haar in het leven riep.

De regering en haar administratieve bureau's — en niet het Parlement — zouden verantwoordelijk zijn voor het *dagelijks beheer*. *Permanente* parlementaire enquêtes, ook bij wet geregeld, zouden — nog steeds volgens deze visie — ongrondwettig zijn. De wetgever staat niet boven de Grondwet en mag niet in de vorm van volheid van bevoegdheid een grondwetsherziening ontwijken. Deze laatste vergt immers een bijzondere procedure en een bijzondere meerderheid.

De Kamers zouden geen bevelen aan de administratie mogen geven noch zich in haar plaats stellen, maar enkel een *algemene* politieke (gedragslijn) van de minister mogen controleren ⁽³²⁾.

b) Weer schijnt men in hoofdzaak of in de eerste plaats aan het beheer der ministeriële departementen gedacht te hebben, en minder aan het beheer der openbare instellingen opgericht door de wetgever zelf. Bovendien laat de tekst van de Grondwet op zich zelf genomen een brede interpretatie door de wetgevende macht toe, waarover men in de doctrine eindeloos kan discussiëren maar waarmee geen rechtbank zich ooit zal hoeven bezig te houden.

Onze voorvaders schijnen overigens eerder aan een onderzoek door of geleid door een commissie van parlementsleden gedacht te hebben dan aan een onderzoek door een onafhankelijk buitenstaander voor rekening van het Parlement.

Wat er ook van weze, zekere parlementsleden zelf uit de praktijk (soms wel de meerderheid) en ook sommige theoretici, reageren meer en meer tegen het beweerd overwicht of het monopolie dat de uitvoerende macht (regering, Raad van State, enz.) zich sedert jaren tracht toe te eigenen, ten koste van de wetgevende — en de rechterlijke macht. In hun ogen gaat het om een herstel van het parlementair gezag en prestige en wellicht om eerbied voor de geest van de Grondwet!

Aldus is men bijv. op het stuk der bevoegdheid van de rechtelijke macht grotendeels teruggekeerd naar de orthodoxie en het ideaal der « *rechterlijke functies* » zo veel mogelijk in handen van de rechterlijke macht : o.a. door het integreren van de administratieve rechts- of geschillencolleges inzake sociale prestaties in de arbeidsrechtbanken. Deze laatste vallen dan onder toezicht van het Hof van Cassatie in toepassing van de onlangs gepubliceerde wet van 10-10-1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek ⁽³³⁾.

Dit is maar één der symptomen van een algemene misnoegdheid. Het Parlement beklaagt zich over een gebrek aan « openheid » der ministers en het « dictatoriaal » optreden door het opdringen van volmachtwetten. Het wenst in allerlei vormen beter ingelicht te worden over de activiteiten van de uitvoerende macht, de administratie, de openbare instellingen, de voorstellen van de drukkingsgroepen, de verslagen van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, enz.

Het schijnt niet meer zinnens te zijn zich door eventuele ingewikkelde staatstheorieën, vaak niet gebaseerd op positieve grondwets teksten, te laten intimideren. Deze drang naar meer « rechtstreekse parlementaire actie » of voorlichting zal wellicht toenemen naarmate de leden der Hoge Vergadering vaststellen dat het illusoir is op een vrij spoedige wijziging der grondwet te rekenen wegens de onoplosbare taalkwesties.

Enkele voorbeelden mogen dit illustreren :

1) Bij de opening van het zittingsjaar 1967-1968 van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, op 14 november 1967, pleitte de voorzitter, de heer Van Acker, voor rechtstreekse (voorbereidende ?) onderhandelingen (desnoods buiten de ministers om) met de drukkingsgroepen. Op te merken valt, dat vele drukkingsgroepen in de beheerscomité's der openbare instellingen vertegenwoordigd zijn, waar ook de regeringscommissaris zetelt.

Ook het Kamerlid Lefère drong onlangs aan op verbetering der werkmethode van de Kamer, op specialisatie en een beroep op enkele medewerkers te benoemen door de politieke fracties ^(33 bis).

2) Wetsvoorstellen tot instelling van een commissaris van het Parlement (« Ombudsman ») of tot instelling van het ambt van Landsprocureur, werden ingediend, respectievelijk door prof. Vranckx ⁽³⁴⁾ en de senatoren Lahaye en Bascour ⁽³⁵⁾.

Alhoewel deze ombudsman slechts een toezicht a posteriori zou uitoefenen en geen ingrijpende bevoegdheid (nietigverklaring) zou hebben, gaat het toch om een t.o.v. het Parlement en de administratieve instanties onafhankelijke « algemene vertrouwensman » ten dienste van het publiek : inzonderheid zou hij op klacht van particulieren controle uitoefenen op de ambtsvervulling van de ambtenaren en hun gedrag. Hij zal ook het Parlement of de administratieve overheid voorlichting verschaffen nopens leemten en gebreken in de wetgeving en reglementering welke hij toevallig ontdekt. Hij wordt bijgestaan

door een staf van hooggekwalificeerde krachten, maar hij neemt de beslissingen alleen en draagt er de volle verantwoordelijkheid voor.

Deze voorstellen werden gunstig onthaald, o.a. op de Plechtige Openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie van het Hof van Beroep te Gent op zaterdag, 4 november 1967 ⁽³⁶⁾.

Stafhouder Mr. I. Hubene drong er zelfs op aan, dat de bevoegdheid van de vertrouwensman zo uitgebreid mogelijk zou zijn en zich uitstreken zou tot de controle van alle leden van de administratie, *ministers inbegrepen, alsook van de gedecentraliseerde besturen* ⁽³⁷⁾.

Ook dit kan een precedent wezen — *mutatis mutandis* — om ten minste te pleiten voor een informateur a posteriori — staatscommissaris van het Parlement bij de bevoegde instellingen van openbaar nut van categorieën B en C en wellicht zelfs van categorie A.

3) Krachtens art. 62 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, samengevat op 18-7-1966 (B.S. van 2-8-1966), brengt de Vaste Commissie voor Taaltoezicht ieder jaar in de loop van de maand maart een omstandig verslag uit over haar werkzaamheden bij de regering.

Dit omstandig verslag wordt aan de leden van de Wetgevende Kamers overgemaakt. Hoewel het niet expresis verbis uitgedrukt is, bedoelt de wetgever hier de verplichte doorzending van dit verslag (of afschriften ervan) door de Regering aan de Wetgevende Kamers, en m.i. niet de rechtstreekse toezending door de Vaste Commissie voor Taaltoezicht zelf van het origineel van het omstandig rapport aan de Regering *én tegelijkertijd* van een afschrift aan het Parlement. Zo ver is het Parlement blijkbaar (voorlopig ?) nog niet durven gaan.

Dit is des te duidelijker wanneer men art. 62, laatste lid, leest :

« In een aanvullend verslag deelt de Minister van Binnenlandse Zaken aan de Wetgevende Kamers mede welk gevolg gegeven is aan de zaken waarin hij, bij toepassing van art. 61, §§ 2 en 6 (d.w.z. bij het niet tijdig uitbrengen van een advies door de Commissie, hetzij nopens door de ministers voorgelegde algemene toepassingsmogelijkheden, hetzij nopens klachten van particulieren), in plaats van de Commissie is opgetreden. »

Bovendien is er in art. 61, § 1 van dezelfde samengevatte wetten enkel sprake van wenken en opmerkingen welke de Vaste Commissie na gedane bevindingen mag en moet doen aan de Regering.

Voorzeker beantwoordt deze Commissie niet aan hetzelfde rechtsbegrip als de regeringscommissaris bij een instelling van openbaar nut : haar bevoegdheid is louter adviserend, het is een college ; ze is geen lasthebber van de minister van Binnenlandse Zaken ; deze laatste kan zich in haar plaats stellen.

Toch zijn er ook enkele frappante gelijkenissen : ze mag ter plaatse alle vaststellingen doen en zich alle bescheiden of inlichtingen doen mededelen en alle betrokken personen horen (art. 61, § 4, eerste lid) wat bij een strenge visie één der mogelijke toepassingen of interpretaties zou kunnen zijn van de « ruimste macht » waarover de regeringscommissaris beschikt. Het zou ook *mutatis mutandis* de uitvoering kunnen worden van het nieuw art. 9, § 6 van de wet van 16-3-1954.

De Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft bovendien, zonder opschortend veto, niettemin de macht om aan de bevoegde overheden (of rechtscolleges) aan te vragen de nietigheid vast te stellen van administratieve handelingen, verordeningen, bescheiden, benoemingen in strijd met de taalwet of de uitvoeringsbesluiten ervan (art. 61, § 4, derde lid).

Besluit :

Als minimale oplossingen hoop ik, in het licht der hier-aangehaalde voorbeelden — vooral deze vermeld sub. 2) en 3), en eventueel een stap verder gaande — te mogen aanbevelen :

a) Ofwel de instelling bij wet van de functie van een staatscommissaris naast de huidige regeringscommissaris, rechtstreeks afgevaardigd door een orgaan van het Parlement.

Diens opdracht zou louter informatief zijn en betrekking hebben, zowel op het beleid van de organismen van openbaar nut als op de uitoefening van het ministerieel toezicht in al zijn facetten : o.a. ook over de medewerking der regeringscommissarissen en de belangrijkste omzendingen die de minister aan deze instellingen richt.

Het gaat hier dan om informaties a posteriori, misschien aan te vullen door suggesties, dit wil zeggen, nadat de beslissingen door de instelling of de minister getroffen zijn, maar liefst zo vlug mogelijk. Dit stelsel kan het Parlement aanzetten de minister om nadere uitleg te verzoeken, en eventueel — in uiterste gevallen — hem het vertrouwen te weigeren. Het kan de Wetgevende Kamers er ook toe bewegen bij de wet bepaalde correcties voor de toekomst aan te brengen aan de bevoegdheden van de ene of andere of alle dienstgewijze gedecentraliseerde diensten welke de Kamers zelf in het leven riepen, indien ze vaststellen dat er op het één of ander gebied systematisch misbruik gemaakt wordt van de autonomie of het vertrouwen geschonken aan deze diensten. Het kan ten slotte een stimulans zijn voor deze Kamers om het goed beheer der instelling te belonen door een uitbreiding der bevoegdheid te verlenen. Dit is, naar ik onderstel, de draagwijdte van het laatste voorstel van de heer docent Suetens, uiteengezet in de kolommen van het Rechtskundig Weekblad, d.d. 1-10-1967⁽³⁸⁾. We treden graag dit voorstel bij, maar het is m.i. niet de enige mogelijke oplossing en ook niet noodzakelijk de beste, zelfs niet in het bestek der hier voorgedragen mini-oplossingen.

Mijn voorkeur gaat dan ook, in het raam der minimalistische mogelijkheden, uit naar de voorstellen vervat in sub b en c) hierna.

b) Ofwel de invoering van de verplichting voor de toezichthoudende minister om een afschrift van de beroepen tot nietigverklaring, van de eventuele verslagen of schriftelijke adviezen, enz., bij hem ingediend door de regeringscommissaris, onmiddellijk door te zenden aan de Wetgevende Kamers met vermelding van het gevolg dat hij aan deze beroepen en suggesties gegeven heeft.

Ook nu moet hij reeds bij uitoefening van de dwangvoogdij wanneer namelijk de Koning bij in Ministerraad overlegd besluit een beslissing neemt in plaats van het nalatig beheersorgaan, dadelijk een afschrift van dit besluit toezenden aan de Wetgevende Kamers⁽³⁹⁾.

De aanvaarding van bovenvermeld voorstel zou laatstvernoemde maatregel op gelukkige wijze aanvullen en de aanwijzing van een nieuwe controleur (staatscommissaris afhankelijk van het Parlement) naast de bestaande regeringscommissaris (afhankelijk van de minister) in grote mate overbodig maken.

c) Ofwel (al geraken we hiermede weer een tikje meer op glad juridisch ijs) de invoering van de verplichting voor de regeringscommissaris om onmiddellijk en rechtstreeks aan de voorzitter van één der beide Kamers (of aan een Parlementscommissie) een afschrift toe te zenden van elk beroep tot nietigverklaring, elk verslag of advies dat hij aan de voogdijminister(s) betreffende beraadslagingen van het beheerscomité of de werking van het organisme richt.

Inderdaad, indien een minister werkelijk een struisvogelpolitiek zou willen voeren t.o.v. het Parlement op

het stuk van het beleid en van het toezicht op dat beleid van de parastatale instellingen, dan zou hij in vele gevallen gemakkelijk de wettelijke maatregel sub b) voorgesteld, kunnen ontduiken. De vrees om door de Kamerleden en Senatoren betrappt te worden op nalatigheid of opzettelijk verzuim, zou miniem zijn.

De vergaderingen van de beheerscomités der tientallen bevoogde instellingen en de activiteiten der vele regeringscommissarissen hebben op de meest uiteenlopende en wisselvallige data over gans het jaar plaats. Ook de indiening van beroepen en suggesties bij de minister, is dikwijls louter toevallig.

In de sub b) geopperde hypothese zou het derhalve onmogelijk zijn de minister op welbepaalde of bij benadering vast te stellen data te verplichten welbepaalde schriftelijke beroepen of suggesties (of afschriften ervan) van regeringscommissarissen, aan de Hoge Vergadering(en) door te zenden.

Mocht de minister zulke schriftelijke documenten achterhouden, dan zou het voor de parlementsleden quasi onmogelijk zijn hem dit aan te wijzen, daar ze meestal niet eens kunnen weten dat er op een gegeven ogenblik een document door de regeringscommissaris aan diens opdrachtgever(s) gericht wordt.

Vandaar het nut van voorstel c).

* * *

Algemene slotbeschouwingen.

Hiermede is dit onderwerp zeker niet uitgeput.

Deze bijdrage zal ongetwijfeld geen eindpunt plaatsen achter het onderzoek der problematiek van het administratief en parlementair toezicht op de instellingen van categorie B en C en is overigens niet als dusdanig bedoeld.

Vele auteurs zullen zich derhalve nog buigen over het vraagstuk in dit en andere tijdschriften, vergaderingen en werkgroepen allerhande.

Hieruit blijkt wel hoe boeiend de stof is en hoe nieuw. Tevens hoeveel terrein er nog braak ligt om aan (grond)wets-, of reglementsverbetering, scheppende rechtspraak of dito rechtsleer te doen.

Dit is trouwens wellicht niet enkel hieraan gelegen dat het om een interessante wetenschappelijk-juridische materie gaat voor alle beoefenaars van publiek recht, maar ook omdat het vaak een met emotionele passies beladen onderwerp is.

Meerdere machten en functies uit ons staatsbestel, vele individuen, juristen en niet-juristen (onder wie vele anti-juristen), regeringscommissarissen - titularissen, gewezen regeringscommissarissen en regeringscommissarissen (ev. ad interim) — of staatscommissarissen in spe, ministers, rijksambtenaren en leidende ambtenaren van bevoogde instellingen, parlementsleden, professoren van administratief recht, raadsheren en particulieren zullen, naar ons bescheiden oordeel, trachten — *misschien onbewust* — ieder het laken naar zich toe te halen in de hoop te kunnen stijgen in aanzien, zelfstandigheid, bevoegdheid en/of bezoldiging (naargelang het geval). Anderen zullen vermoedelijk pogen het verworven prestige en de soms schamele vergoeding of weldra het presentiegeld ten allen prijze en aan de hand van steeds nieuwe « bewijsmiddelen » te behouden en te verstevigen.

Want ook dergelijke argumenten *kunnen* soms een rol spelen in onze huidige, zowel politieke als sociaal-economische democratie en ook in de wetenschapsbeoefening van het publiek en administratief recht. Zij *kunnen* zelfs een leidmotief wezen bij het voeren van een bepaald politiek- of overheidsbeleid (in de ruime zin van het woord). Mocht zulks werkelijk het geval zijn, dan hoeft het niet te verwonderen wanneer men vaststelt dat van lieverlede meer en meer machten, belangengroepen en

enkelingen dokteren aan eigen kwalen en timmeren aan eigen huis. Bovendien zijn we allen zwakke mensen.

R. ELST,
doctor juris,

wd. adviseur bij het Ministerie van Sociale Voorzorg,
regeringscommissaris bij de Hulp- en Voorzorgskas
voor Zeevarenden onder Belgische Vlag.

(1) zie inzonderheid a) onze bijdrage «De regeling der rechtspositie en der bevoegdheden van de regeringscommissarissen bij de beheerscomité's van de instellingen van openbaar nut der categorieën B, C en D» in Rk. Wbl. dd. 27 februari 1966, kol. 1281-1302;

b) Preadvies L.P. Suetens en R. Elst voor sectie C van het XXIIste congres der Vl. juristenvereniging, verschenen in het Rk. Wbl. van 19 maart 1967, kol. 1401-1420;

c) L.P. Suetens «De regeringscommissaris bij de organismen van openbaar nut» in Rk. Wbl. dd. 1 oktober 1967, kol. 231-240.

d) Beknopt verslag van sectie C van de vergadering der Vlaamse juristenvereniging gehouden te Gent op 15 april 1967 en verschenen in het Rk. Wbl. 1966-1967, kol. 1691;

e) Toespraak van de Heer Karel Mees, raadsheer van State, op de studiedag van 25 okt. 1967 nopens de Administratieve aspecten van de sociale zekerheid, georganiseerd door het Belgisch Instituut voor administratieve wetenschappen en het Ministerie van Sociale Voorzorg, onder de titel «Rol van de Staat en Taak van zijn centrale diensten terzake van de openbare instellingen» — nog niet officieel gepubliceerd.

f) Dr. De Clerck, Daniel «De regeringscommissaris als instituut van positief administratief toezicht», in Tijdschr. voor Bestuursw. en Publ. R., sept.-okt. 1967, blz. 261.

(2) zie Rk. Wbl. dd. 1 oktober 1967, cfr. voetnoot (1) c).

(3) zie art. 3 van het K.B. nr. 88 dd. 11 november 1967 tot wijziging van art. 8 van de wet van 16 maart 1954 en Verslag aan de Koning bij dit besluit, commentaar bij art. 3, B.S. van 14 november 1967, blz. 11941.

(4) ibidem.

(5) zie o.a. voormeld preadvies L.P. Suetens en R. Elst, sub. «Besluit» nr. 7.

(6) zie B.S. van 20 april 1967, Advies sub. II bij art. 9.

(7) Verslag aan de Koning dat het K.B. nr. 88 dd. 11 november 1967 voorafgaat, zie B.S. van 14 nov. 1967, commentaar bij art. 4, bovenaan blz. 11942.

(8) zie (7).

(9) zowel in de nieuwe als in de vorige lezing van art. 9 en 2, wordt de zin betreffende de ruimste macht gekoppeld aan de paragraaf die handelt over de raadgevende bevoegdheid van de regeringscommissaris t.o.v. vergaderingen van de organen van beheer en controle. De plaats van bedoelde zin is wellicht minder gelukkig gekozen. Het is niettemin waarschijnlijk dat de wetgever a fortiori dezelfde bevoegdheid wenste erkend te zien voor het uitoefenen van het veto-recht en het beroep bij de Minister.

(10) zie onze reeds aangehaalde bijdrage in het Rk. Wbl. van 27 februari 1966, sub B, 2) kolom 1288 onderaan tot en met 1290; zie ook preadvies Suetens en Elst nr. 28, zie ten slotte Suetens: «De regeringscommissaris bij de organismen van openbaar nut», aangehaald in voetnoot (1) c), nr. 14 b), kol. 236.

(11) zie B.S. van 20 april 1967. Advies van de Raad van State bij art. 10.

(12) zie bijv. Wigny «Droit administratif - Principes généraux», nr. 124, blz. 113, 2e lid; Suetens «De regeringscommissaris bij de organismen van openbaar nut», Rk. Wbl. dd. 1 oktober 1967, nr. 8.

(13) zie vooral punten C en D van onze reeds aangehaalde bijdrage in het Rk. Wbl. van 27 februari 1966, kol. 1299-1302; zie ook preadvies L.P. Suetens en R. Elst, art. cit., nr. 35 en 36 in zover ze niet achterhaald zijn door de besluiten nr. 4 en 88; en L.P. Suetens, art. cit. Rk. Wbl. dd. 1 oktober 1967, nr. 14 a).

(14) zie art. 13 van het K.B. van 9 april 1954 ter regeling

van de bevoegdheden van de revisoren bij de instellingen van openbaar nut.

(15) rede uitgesproken door Mr. Daniël Declerck op de plechtige openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie te Brugge op zaterdag 14 oktober 1967 «Een peiling naar het begrip «algemeen belang, in het bestuursrecht», gepubl. in Rk. Wbl. van 12 november 1967, kol. 513 en vlg., vooral punt III B 1) en 2), kol. 526 en vlg.

(16) zie ook onze bijdrage «De academici en de overheidsloopbanen» verschenen in het Tijdschr. voor Bestuursw. en Publ. R., maart-april 1967, blz. 96 en vlg.

(17) zie preadvies Suetens en Elst, nr. 13, 3e lid en voetnoten 30 en 31.

(18) naar analogie Raad van State, arrest nr. 11868 inzake Lamalle, dd. 9 juni 1966, D.B. blz. 586-588, t.o.v. blz. 588 (afzetting van de provinciegouverneur van Luxemburg).

(19) zie «Tijdschr. voor Best. en Publiek recht» 1954, blz. 352.

(20) zie onze bijdrage in het Rk. Wbl. van 27 februari 1966, sub. D, 2e lid, kol. 1299 en 1300.

(21) zie preadvies Suetens en Elst, nr. 39.

(22) zie noot (21) en L.P. Suetens «De regeringscommissaris bij de organismen van openbaar nut» Rk. Wbl. 1 okt. 1967, nr. 16 en 17.

(23) zie voetnoot (1) d).

(24) zie voetnoot (1) b). Mijn collega, de Heer Suetens, kwam gedeeltelijk op dit voorstel terug om het te herneemen in een andere vorm: zie art. cit. Rk. Wbl. dd. 1 oktober 1967, nr. 20 en voetnoot (25) onder dit artikel.

(25) nota van de minderheid ondertekend door de heer A. Spinoy, doc. 25, Kamer, 20 nov. 1952, blz. 44, reeds eerder aangehaald.

(26) A. Mast «Overzicht van het Belgisch Grondwettelijk Recht» 1963, nr. 77 blz. 83-84 en «Overzicht van het Belgisch Administratief recht» anno 1962, nr. 6, blz. 12;

(27) zoals «burgerlijke en politieke rechten» in art. 92 en 93 van de Grondwet.

(28) art. 78 en 108 van de Grondwet; zie o.a. de civilisten Dekkers «Handboek van het burgerlijk recht» 1956, I, nr. 49 blz. 44 en Kluyskens «Personen- en Familierecht» 1950, nr. 17, 2e lid, blz. 25; en de publicisten: Buttgenbach «Manuel de droit administratif» 1959, nr. 44, I, 1e lid, blz. 48; Errera «Traité de droit public» anno 1909, blz. 553, par. 382; Giron «Dictionnaire. Etablissements publics», nr. 6; Wigny «Principes généraux du droit administratif», blz. 37, nr. 27; Mast «Overzicht van het administratief recht» 1960, blz. 19, sub. 3e lid; Administratief Lexicon, verbo «Administratieve rechtshandelingen» door A. Vranckx, nr. 41 en 42;

(29) een recent voorbeeld is het K.B. nr. 66 van 10 november 1967 (B.S. 14 november 1967 blz. 11825) genomen in uitvoering van de zgn. koepelwet van 31 maart 1967 betreffende de speciale machten van de Koning, tot verruiming van de bevoegdheden van de Steun- en Voorzorgskas ten behoeve van door arbeidsongevallen getroffen en tot wijziging van haar benaming in «Fonds voor Arbeidsongevallen».

(30) reeds oude en zeer algemeen aanvaarde rechtspraak; zie b.v. Cass. 10 dec. 1928, Pas. 1929, I, 36; Cass. 14 oktober 1935, Pas. 1936, I, 1.

(31) zie ook Wigny «Droit Constitutionnel - Principes et droit positif» anno 1952, tome deuxième nr. 501 en A. Mast «Overzicht van het Belgisch Administratief Recht» anno 1962, nr. 18, 1e lid, blz. 19.

(32) zie bijv. Wigny, op cit., nr. 377, 378, 381 en 501.

(33) bijvoegsel aan het B.S. van 31 okt. 1967.

(33 bis) Parl. Handelingen, K.v.V., vergadering van 28 november 1967, blz. 13-14, inzonderheid blz. 14, eerste kolom, bovenaan.

(34) Parl. Besch., Kamer, 1966-1967, 304/1, dd. 1 dec. 1966.

(35) Parl. Besch., Belg. Senaat, Buitengewone zitting 1965, 28.

(36) Redevoering «Demokratie in de democratie» aldaar uitgesproken door Mr. Wilfried Martens en gepubliceerd in het Rk. Wbl. van 26 nov. 1967, zie inzonderheid sub. III, nr. 6 en 7, kol. 627.

(37) zelfde Rk. Wbl., nr. III, kol. 634.

(38) art. cit. sub. voetnoot (1) c) supra; zie inzonderheid nr. 20, kolom. 238-239.

(39) zie art. 23 van de wet van 16 maart 1954, zoals de tekst gewijzigd werd bij K.B. nr. 4 van 18 april 1967 (B.S. van 20 april 1967).

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 22 mei 1967.

Voorzitter : M. Louveaux.
Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.
Advocaat-generaal : M. Mahaux.

Verzekeringen. — Verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen. — Tussenkost van de verzekeraar. — Oproeping door de verdachte verzekerde. — Uitspraak van de strafrechter. — Draagwijdte. — Benadeelde stelt zich burgerlijke partij tegen de verzekeraar. — Toegelaten.

1. Wanneer de strafrechter beslist dat een verzekeraar die ontkent de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van een bestuurder van een motorrijtuig te dekken, al dan niet, op grond van art. 9 van de wet van 1 juli 1956, in de zaak kan worden geroepen door die bestuurder, tegen wie een burgerlijke vordering tot vergoeding van de door het rijtuig veroorzaakte schade werd ingesteld, doet hij geen uitspraak « over de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer », in de zin van art. 9.

2. Op grond van art. 6 van de wet van 1 juli 1956 kan de benadeelde een eigen recht laten gelden tegen de verzekeraar ; op grond van art. 9 kan de verzekeraar in het geding voor de strafrechter worden opgeroepen, hetzij door de benadeelde, hetzij door de verzekerde, en mag hij vrijwillig tussenkomen, zulks onder dezelfde voorwaarden als voor het burgerlijk gerecht.

Daaruit volgt, enerzijds, dat de strafrechter bevoegd is om de verzekeraar te veroordelen tot vergoeding van de door de verzekerde veroorzaakte schade, anderzijds, dat van het ogenblik dat de verzekeraar regelmatig door de verzekerde voor de strafrechter is opgeroepen, de benadeelde zich burgerlijke partij tegen de verzekeraar kan stellen.

N.V. The Ocean t./ De Muynck.

Gelet op het bestreden arrest, op 21 maart 1966 door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

I. In zover de voorziening gericht is tegen De Muynck, beklaagde :

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikelen 2, 3, 6, 9, alinea 4, in het bijzonder, II van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen, en voor zoveel nodig 3 en 4 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaandelijke titel van het Wetboek van Strafvordering en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, bij wijze van hervorming van het beroepen vonnis, eisers in solidum met De Muynck rechtstreeks veroordeelt tot betaling van de bedragen waartoe deze laatste jegens de burgerlijke partijen Maene en Naamloze Vennootschap « Mutuelle der Verenigde Syndicaten » werd veroordeeld, alsmede tot haar eigen kosten, en zich dus impliciet, doch zeker, bevoegd verklaart om over de verplichting van eisers tot verzekeringsdekking jegens De Muynck te oordelen,

terwijl van het ogenblik af dat, zoals terzake, de verzekeraar (eisers) enkel door de verzekerde in tussenkost wordt opgeroepen, de strafrechtsmacht geen rechtstreekse veroordeling of veroordeling tot vrijwaring tegen

de verzekeraar kan uitspreken, zonder haar bevoegdheid te buiten te gaan, vermits de vraag of de verzekeraar aan de verzekerde dekking moet verschaffen aan het oordeel van de strafrechter ontsnapt ;

Overwegende, eensdeels, dat het arrest ten laste van eisers generlei veroordeling uitspreekt ten bate van De Muynck, maar zich ertoe beperkt impliciet te beslissen dat de ten laste van De Muynck uitgesproken veroordelingen ten bate van de burgerlijke partijen aan eisers kunnen tegengesteld worden ;

Overwegende, anderdeels, dat de strafrechter die beslist dat een verzekeraar, die ontkent de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van een bestuurder van een motorrijtuig te dekken, al dan niet, op grond van artikel 9 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, in de zaak kan worden geroepen door die bestuurder, tegen wie een burgerlijke vordering tot vergoeding van de door het rijtuig veroorzaakte schade werd ingesteld, geen uitspraak doet « over de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer », in de zin van evenbedoeld artikel 9 ;

Dat het middel naar recht faalt ;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de Naamloze Vennootschap « Mutuelle der verenigde syndicaten », burgerlijke partij :

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 3, 4, van de wet van 17 april 1878, houdende de voorafgaandelijke titel van het Wetboek van Strafvordering, 145, 192, 195, 210 van gezegd Wetboek van Strafvordering, 1382, 1384 van het Burgerlijk Wetboek, 9, 11 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichtende aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, bij wijze van hervorming van het beroepen vonnis, eisers in solidum met De Muynck rechtstreeks veroordeelt tot betaling van de bedragen waartoe deze laatste jegens de burgerlijke partijen Maene en de Naamloze Vennootschap « Mutuelle der verenigde syndicaten » werd veroordeeld, alsmede tot haar eigen kosten,

terwijl, eerste onderdeel, de motivering van het arrest het middel door eisers in verband met haar eventuele rechtstreekse veroordeling, in de stand der procedure, in conclusie aangehaald, niet beantwoordt, volgens hetwelk : « de burgerlijke partijen Maene en Mutuelle der verenigde syndicaten » zich eveneens tegen concludante stelden ; doch deze stellingen zijn onontvankelijk, daar slechts onvankelijk zijn de stellingen tegen beklagden of burgerlijk aansprakelijke partijen gedagvaard hetzij ambtshalve door het Openbaar Ministerie, hetzij rechtstreeks door de benadeelde... », hetgeen gelijkstaat met het volledig ontbreken van motieven (schending, in het bijzonder, van artikel 97 van de Grondwet),

tweede onderdeel, zelfs indien moest aanvaard worden dat het aangehaald middel impliciet doch adequaat werd beantwoord, de aanvaarding van de onvankelijkheid van de burgerlijke partijstellingen, waaruit de veroordeling van eisers in solidum met de beklagde voortvloeit, niet mogelijk is zonder schending van de regels betreffende de uitoefening van de burgerlijke vordering vóór de strafrechtsmachten, vermits een burgerlijke partijstelling enkel tegen de beklagde en de burgerlijk aansprakelijke partij mogelijk en onvankelijk is (schending, in het bijzonder van de artikelen 3 en 4 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaandelijke titel van het Wet-

Wetboek van Strafvordering, 145, 182, 195, 210 van gezegd Wetboek, 1382 en 1384 van het Burgerlijk Wetboek):

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat het arrest de conclusie van eiseres passend beantwoordt door erop te wijzen « dat even vruchteloos opgeworpen wordt dat de vorderingen der burgerlijke partijen die tegen de verzekeringsmaatschappijen aangesteld zijn niet ontvankelijk zouden zijn en zulks omdat deze maatschappijen alleen door De Muynck in de zaak werden geroepen; dat artikel 11 (lees artikel 9) ook voorziet dat de benadeelde partij een eigen recht tegen de verzekeraar kan laten gelden, hetgeen onderstelt dat de benadeelde partij een vordering strekkende tot vergoeding van haar schade kan instellen, zelfs indien de verzekeraar niet door haar in zake werd geroepen en zelfs indien hij vrijwillig tussenkwam »;

Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat verweerster zich voor de eerste rechter burgerlijke partij heeft gesteld tegen beklagde en tegen eiseres, tot tussenkomst gedagvaard door de beklagde;

Overwegende dat de benadeelde, op grond van artikel 6 van de wet van 1 juli 1956 een eigen recht tegen de verzekeraar kan laten gelden; dat de verzekeraar, op grond van artikel 9 van dezelfde wet, in het geding voor de strafrechter kan worden opgeroepen, hetzij door de benadeelde, hetzij door de verzekerde, en vrijwillig mag tussenkomen, zulks onder dezelfde voorwaarden als voor het burgerlijk gerecht;

Overwegende dat daaruit volgt, enerzijds, dat de strafrechter bevoegd is om de verzekeraar te veroordelen tot vergoeding van de door de verzekerde veroorzaakte schade, anderzijds dat van het ogenblik dat de verzekeraar regelmatig door de verzekerde vóór de strafrechter is opgeroepen, de benadeelde zich burgerlijke partij tegen de verzekeraar kan stellen;

Dat het onderdeel naar recht faalt;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van artikel 97 van de grondwet,

doordat het bestreden arrest, bij wijze van hervorming van het beroepen vonnis, eiseres in solidum met De Muynck rechtstreeks veroordeelt tot betaling van de bedragen waartoe deze laatste jegens de burgerlijke partijen Maene en Naamloze Vennootschap « Mutuelle der verenigde syndicaten » werd veroordeeld, alsmede tot haar eigen kosten, op grond, enerzijds, « dat de strafrechter vermogt te onderzoeken of de beklagde verzekerd is en of de inzake geroepen maatschappij de verzekeraar is, zoals vereist door artikel 2, alinea 2, alinea 1, van de wet op de verplichte verzekering en met dekking van de aansprakelijkheid, zoals vereist in artikel 3; dat zulks niet inhoudt dat er beslist wordt nopens de rechten die de verzekeraar kan laten gelden tegenover de verzekeraar (materiële vergissing voor « verzekerde ») of verzekeringsnemer, maar wel dat er nagegaan wordt of de schade van de derden verzekerd is, terwijl eraan dient herinnerd dat geen enkele nietigheid, exceptie of verval spruitende uit het contract aan de benadeelde persoon tegenstelbaar is (artikel 11) », en anderzijds, « dat de vorderingen van de burgerlijke partijen die gericht zijn tegen de Naamloze Vennootschap « Compagnie belge d'Assurances Générales sur la vie et contre les risques d'incendie et accidents » ongegrond zijn, nu het artikel 4, 3°, van de polis voorziet dat de uitbreiding van waarborg betrekking hebbende op een aan een derde toebehorend voertuig, dat slechts occasioneel wordt bestuurd, slechts

een suppletief karakter heeft en niet van toepassing is in de mate waarin de schadelijder effectief schadeloosstelling kan bekomen ingevolge een verzekeringscontract dat het geassimileerd voertuig dekt... »,

terwijl dergelijke motivering tegenstrijdig is, minstens dubbelzinnig, vermits nu eens wordt aanvaard dat de strafrechter enkel kan nagaan dat er verzekering is en geen rekening kan houden met welke nietigheid, exceptie of verval ook spruitende uit het contract en dan weer dat een clause van de polis, volgens welke slechts een suppletieve dekking wordt verleend, door de strafrechter in aanmerking wordt genomen ten aanzien van de benadeelde, tegenstrijdigheid, minstens dubbelzinnigheid, die met het volledig ontbreken van motieven gelijkstaat:

Overwegende dat het arrest, ten aanzien van de Naamloze Vennootschap « Compagnie belge d'assurances générales sur la vie et contre les risques d'incendie et accidents », geenszins beslist dat deze een nietigheid, exceptie of verval spruitende uit het contract aan de benadeelde kan tegenstellen, maar integendeel dat de door de polis bepaalde uitbreiding van de waarborg ten deze niet toepasselijk is, zodat het litigieuze risico door evengenoemde vennootschap niet verzekerd is;

Overwegende dat zodanige beslissing niet strijdig is met de beslissing welke het arrest ten aanzien van de door eiseres aangegane verzekering genomen heeft;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

III. In zover de voorziening gericht is tegen Maene, Rita, burgerlijke partij:

Overwegende dat het arrest zich ertoe beperkt aan verweerster een vergoeding wegens materiële schade toe te kennen en voor het overige een provisie, met aanstelling van een deskundige; dat zodanige beslissing geen eindbeslissing is in de zin van artikel 416 van het Wetboek van strafvordering en ook geen uitspraak doet over een geschil omtrent de bevoegdheid, zodat de voorziening niet ontvankelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten, daarin begrepen de kosten van de memorie tot antwoord van de tussenkomende partij « Het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds ».

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 25 september 1967.

Voorzitter: M. Louveaux.

Raadsheer-verslaggever: M. de Schaetzen.

Advocaat-generaal: Mr. Delange.

Verzekeringen. — Verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen. — Art. 36 van de polis. — Kennisgevingen aan de verzekeringnemer. — Adres. — Interpretatie.

Luidens art. 36 van de algemene voorwaarden van de polis aansprakelijkheidsverzekering voor motorvoertuigen, geschieden de voor de verzekeringnemer bestemde kennisgevingen op geldige wijze aan het adres dat hij in de overeenkomst heeft aangegeven of aan het adres dat hij nadien aan de maatschappij zou hebben bekend gemaakt.

Door te beslissen dat de kennisgeving van de ontbinding van de overeenkomst niet op geldige wijze gedaan

wordt door het enkel aanbieden van een aangetekende brief met de bedoelde ontbinding aan het adres van de verzekeringnemer, op grond dat de verzekeringnemer werkelijk kennis moet dragen van de ontbinding van zijn overeenkomst, geeft het bestreden arrest van het voormelde beding een interpretatie die met de bewoordingen ervan onverenigbaar is.

N.V. Minerve t./ Simon e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 10 januari 1967 gewezen door het Hof van beroep te Luik;

I. Op de voorzieningen van Wladimir Radosavljevic en van Elisabeth Radosavljevic, burgerlijke partijen:

Overwegende dat de eisers verklaard hebben zich slechts tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds in casuatie te voorzien;

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, niet blijkt dat de voorziening aan verder betekend is;

Dat ze derhalve niet ontvankelijk is;

II. Op de voorziening van de naamloze vennootschap «Minerve», tot tussenkomst gedagvaarde partij:

A. In zover de voorziening gericht wordt tegen het openbaar ministerie, de verweerders Simon, burgerlijke partij, Willy Bonnast, beklaagde, Franciscus Bonnast, burgerrechtelijk aansprakelijke partij en het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds, vrijwillig tussenkomende partij;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1135, 1142, 1302, 1317, 1319, 1320, 1322, 1382, 1383, van het Burgerlijk Wetboek, 1 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen in het algemeen, 6, inzonderheid lid 1, 11, 12, 13, inzonderheid lid 1, 16 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, 53 van het ministerieel besluit van 12 september 1936 houdende de maatregelen tot uitvoering van de bepalingen vervat in het koninklijk besluit van 10 september 1936 tot codificatie van de postwetgeving (binnenlandse dienst), en 97 van de Grondwet,

doordat, om te beschikken dat de op 19 februari 1965 tussen eiseres en de beklaagde Willy Bonnast gesloten aansprakelijkheidsverzekeringsovereenkomst niet vanaf 16 april 1965 is ontbonden door de aangetekende brief die eiser op 1 april 1965 aan de beklaagde aan diens in het contract vermeld adres heeft gezonden en om diens gevolg te beslissen dat eiseres verplicht is de betaling van de op 18 april 1965 door de beklaagde veroorzaakte schade te waarborgen, om het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds buiten het geding te stellen en om eiseres tot schadevergoeding jegens de burgerlijke partijen te veroordelen, het besteden arrest, na te hebben vastgesteld dat de voormelde brief op 2 april 1966 rond 10 uur werd aangeboden, die echter niet aan de geadresseerde kon worden ter hand gesteld zodat een bericht achtergelaten werd om hem te waarschuwen dat een aangetekend stuk te zijner beschikking op het postkantoor te Schaarbeek lag gedurende een termijn van vijftien dagen; dat de beklaagde van die waarschuwing heeft kennis genomen, doch de brief gedurende die termijn niet is gaan afhalen; dat deze aan de afzender is teruggezonden, die hem op 29 april 1965 terug ontvangen heeft, erop wijst: a) dat de verzekeraar krachtens artikel 30 van de algemene polisvoorwaarden de overeenkomst door een eenvoudige eenzijdige akte kan ontbinden;

dat geen enkele vorm voorgeschreven was zodat van de ontbinding mocht worden kennis gegeven per aangetekende brief; ..(dat) om aan dit beding de betekenis en het

gevolg te geven, die het in dezen moet hebben, het nochtans nodig is, dat de verzekerde van de ontbinding van zijn overeenkomst kennis draagt; dat een andere beslissing aan de verzekerde de mogelijkheid zou ontnemen om zich te verzekeren tegen de schade die hij zou kunnen veroorzaken en aan de benadeelde derden de waarborg zou ontnemen die de wet hun heeft willen geven; ..(dat) de polis trouwens... een « kennisgeving van de ontbinding » uitdrukkelijk vermeldt, wat in de rechtskundige betekenis van het woord omschreven wordt als een akte waarbij een verrichte of te verrichten rechtshandeling ter kennis wordt gebracht van de betrokkene...; dat het woord « kennisgeving » in het gewone spraakgebruik dezelfde betekenis heeft en de kennis insluit van het ter kennis gebrachte feit »;

b) « dat uit het strafdossier blijkt dat de beklaagde zijn zakportefeuille verloren heeft; dat hij dit op 4 april bij de overheid heeft aangegeven, maar dat hem pas omstreeks 18 april een nieuwe identiteitskaart is afgegeven; dat bovendien, blijkens de aanvullende onderzoeksverrichtingen waartoe op verzoek van het openbaar ministerie is overgegaan, de aangetekende brief in depot is gebleven bij het postkantoor te Schaarbeek en reeds op 17 april is teruggezonden en ondertussen de beklaagde volgens de postreglementen noch het voor hem bestemde aangetekend stuk heeft kunnen afhalen noch de afzender ervan kennen »;

c) « dat... het enkele feit zijn zakportefeuille met zijn identiteitskaart te hebben verloren, geen fout oplevert die belet het feit in te roepen als toeval of overmacht waardoor de beklaagde niet heeft kunnen kennis nemen van de aan hem gerichte aangetekende brief; dat hij de inhoud van deze brief niet kende zodat hem niet mag verweten worden « niet alles te hebben gedaan » om ervan kennis te nemen binnen de termijn van vijftien dagen; dat het trouwens bewezen is dat zijn vader zich binnen de termijn van vijftien dagen bij het postkantoor heeft aangemeld maar dat het aangetekend stuk hem niet overhandigd kon worden, zulks eveneens krachtens het postreglement »,

terwijl, eerste onderdeel, een eenzijdige akte van kennisgeving weliswaar eerst voltrokken is op het ogenblik dat de kennisgeving ter kennis van de geadresseerde wordt gebracht, maar de tussen partijen gesloten verzekeringsovereenkomst in het onderhavig geval van deze regel afwijkt door in artikel 36 van de algemene voorwaarden, dat uitdrukkelijk vermeld wordt in de hoofdconclusie van eiseres te bedingen: « De voor de Maatschappij bestemde mededelingen en kennisgevingen moeten om geldig te zijn, aan haar zetel in België gedaan worden; degene die voor de verzekeringnemer bestemd zijn, worden geldig gedaan aan het adres dat door hem in het contract is aangewezen of aan het adres dat hij nadien aan de maatschappij zou hebben bekend gemaakt »; en hieromtrent het bestreden arrest niet, of althans niet passend, antwoordt op de conclusie van eiseres (schending van artikel 97 van de Grondwet) en in elk geval een miskenning is van de bewijskracht (schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek) en zoniet van de bindende kracht (schending van de artikelen 1134 en 1135 van genoemd wetboek) van het bedoelde beding, krachtens hetwelk de kennisgeving van de ontbinding geldig is en dus haar gevolgen moet hebben zodra ze voltrokken is en het aanbod van een aangetekende brief aan het adres van de verzekeringnemer,

terwijl, tweede onderdeel, naar luid van artikel 81, paragraaf 2, van het vierde boekdeel van de algemene onderrichtingen van het Bestuur der Posterijen, vastgesteld ter uitvoering van artikel 53 van het ministerieel besluit van 12 september 1936, « De aan het loket af te leveren ingeschreven zendingen worden aan de bestemmelingen of hun gevolmachtigden overhandigd nadat belanghebben-

den van hun identiteit hebben doen blijken, zo ze niet genoeg bekend zijn. In dergelijk geval is het overleggen van naamkaartjes of briefomslagen niet voldoende; de bestemmelingen moeten een persoonlijk stuk vertonen waaruit hun identiteit blijkt; bezitten ze dat stuk niet, dan moeten zij een door twee notabelen van de localiteit ondertekend identiteitsbewijs overleggen... kan geen enkel bewijs worden vertoond, dan worden inlichtingen bij het Bestuur gevraagd »;

derhalve de reglementen van het bestuur der posterijen de beklaagde geenszins beletten, hoewel hij voorlopig geen identiteitskaart had, zich de brief met de kennisgeving van de ontbinding te doen overhandigen hetzij zonder formaliteit indien hij genoeg bekend was, hetzij door overlegging ofwel van een voorlopig identiteitsbewijs, ja zelfs van een reispas, ofwel van een door twee notabelen van de plaats afgegeven identiteitsbewijs; door het tegenovergestelde te beslissen het bestreden arrest de bewoordingen miskent van artikel 81 van het vierde boekdeel van de bedoelde Algemene Onderrichtingen (schending van de artikelen 1317, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek) en in elk geval aan dit artikel de eraan verbonden gevolgen niet toekent (schending van de artikelen 1134, 1135 van het bedoelde wetboek en 53 van het ministrieel besluit van 12 september 1935); de rechter bovendien niet vaststelt dat de beklaagde onvoldoende door de postbeambte gekend was of onmogelijk een voorlopig identiteitsbewijs, een reispas of een door twee notabelen van de plaats ondertekend identiteitsbewijs kon overleggen en aldus zijn beslissing niet wettelijk rechtvaardigt (schending van de artikelen 1134, 1135 van het Burgerlijk Wetboek, 53 van het ministrieel besluit van 12 september 1936) en ze in elk geval niet regelmatig met redenen omkleedt (schending van artikel 97 van de Grondwet); en derde onderdeel, het verlies van een identiteitskaart weliswaar te wijten kan zijn aan een toeval of aan overmacht; doch zulks niet noodzakelijk het geval is en de rechter hier niet aangeeft welke toevallige gebeurtenis of welke overmacht het verlies van de identiteitskaart van beklaagde heeft veroorzaakt, zodat de wettelijkheid van zijn beslissing niet kan worden nagegaan (schending van artikel 97 van de Grondwet en, voor zoveel als nodig, van de artikelen 1142, 1148, 1302, 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek), waaruit volgt, vierde onderdeel, dat het bestreden arrest aan de tussen eiser en Willy Bonnast gesloten verzekeringsovereenkomst gevolgen toekent die ze niet meer had (schending van de artikelen 1134, 1135 van het Burgerlijk Wetboek 1 van de wet van 11 juni 1874) en derhalve aan de burgerlijke partijen hun rechtsovereenkomsten tegen eiseres onwettelijk toewijst, evenals het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds onwettelijk buiten de zaak stelt (schending van de artikelen 6, 11, 12, 13, 16 van de wet van 1 juli 1956);

Over het middel van niet-ontvankelijkheid, tegen het middel opgeworpen door de verweerder Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds en afgeleid uit het ontbreken van belang aangezien het bestreden beschikkend gedeelte van het arrest wettelijk gerechtvaardigd is door de feitelijke vaststelling dat de ontbinding van de verzekeringsovereenkomst slechts ter kennis was gebracht van de verweerder Willy Bonnast en dat ook zijn vader, Franciscus Bonnast, deze overeenkomst ondertekend had onder de woorden « met vaderlijke machtiging en tot waarborg van betaling », terwijl eruit voortvloeide dat vader Bonnast aldus tussengekomen was als wettelijke vertegenwoordiger van zijn niet-ontvoogde minderjarige zoon en zelf de werkelijke medecontractant van eiseres was, zodat de kennisgeving van de ontbinding aan een andere persoon is gedaan dan aan die waarmee eiseres onderhandeld had, en subsidiair, terwijl, zelfs wanneer men aanneemt dat de verzekeringsovereenkomst eenvoudig

door de minderjarige, met machtiging van zijn vader is gesloten, de ontbinding van die overeenkomst, die een gevaar van benadeling voor de minderjarige insluit, ook ter kennis moest worden gebracht van diens vertegenwoordiger, die eiseres noodzakelijk kende daar hij bij de akte was tussengekomen;

Overwegende dat de grondslag van het middel van niet-ontvankelijkheid de beoordeling insluit van feitelijke gegevens die buiten de bevoegdheid van het Hof vallen;

Dat het middel van niet-ontvankelijkheid niet kan worden aangenomen;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat luidens artikel 36 van de algemene voorwaarden van de in het middel bedoelde polis, de voor de verzekeringnemer bestemde kennisgevingen op geldige wijze geschieden aan het adres dat hij in de overeenkomst heeft afgegeven of aan het adres dat hij nadien aan de maatschappij zou hebben bekend gemaakt;

Overwegende dat het arrest beslist heeft dat de kennisgeving van de ontbinding van de overeenkomst niet op geldige wijze gedaan wordt door het enkele aanbod van een aangetekende brief met de bedoelde ontbinding aan het adres van de verzekeringnemer, op grond dat de verzekeringnemer werkelijk kennis moet dragen van de ontbinding van zijn overeenkomst en aldus van het voormelde beding een interpretatie geeft die met de bewoordingen ervan onverenigbaar is;

Dat het eerste onderdeel van het middel gegrond is;

Overwegende dat de cassatie ook moet slaan op de beschikkende gedeelten van het arrest waarbij verklaard wordt dat de vader Franciscus Bonnast niet als wettelijk vertegenwoordiger van zijn minderjarige zoon tussengekomen is bij het sluiten van de overeenkomst en dat van de ontbinding ervan aan Willy Bonnast alleen op geldige wijze kan worden kennis gegeven, beschikkende gedeelten waartegen een ontvankelijke voorziening door geen enkele van de partijen bij het cassatiegeding kon worden ingesteld en die derhalve ten opzichte van de uitgestrektheid van de cassatie niet van elkaar verschillen;

B. In zover de voorziening gericht wordt tegen de verweerder Wladimir Radosavljevic;

Overwegende dat eiseres regelmatig afstand heeft gedaan van haar voorziening;

Overwegende dat het arrest hoewel het eiseres veroordeelt om aan verweerder 19.597 fr. bij voorraad te betalen, aldus aan deze laatste alles toekent wat hij eiste, zodat de beslissing op de burgerlijke rechtsovereenkomst van deze verweerder een eindbeslissing is in de zin van artikel 146 van het Wetboek van strafvordering;

C. In zover de voorziening gericht wordt tegen de verweerders Decolon en Elisabeth Radosavljevic;

Overwegende dat eisers regelmatig afstand heeft gedaan van haar voorziening;

Overwegende nochtans dat de vernietiging van de eindbeslissing over de burgerlijke rechtsovereenkomst die door de verweerder Simon tegen eiseres is ingesteld, de vernietiging meebrengt van de niet-definitieve en op hetzelfde onwettelijk motief gegronde beslissingen, gewezen over de burgerlijke rechtsovereenkomsten van deze verweerders hoewel eiseres, zonder in die beslissingen te berusten, afstand had gedaan van haar tegen hen ingestelde voorziening;

Overwegende dat de vernietiging van de veroordeling van eiseres jegens de burgerlijke partijen Simon, Decolon en Elisabeth Radosavljevic de vernietiging meebrengt van de beslissing waarbij het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds ten opzichte van deze burgerlijke partijen buiten de zaak is gesteld, welke beslissing het gevolg is van de eerste beslissing op grond waarvan het arrest de door

de burgerlijke partijen tegen genoemd Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds ingestelde subsidiaire eisen tot gedeeltelijke vergoeding niet heeft toegewezen;

Om die redenen,

En zonder dat er grond bestaat tot onderzoek van de andere onderdelen van het middel, die geen ruimere cassatie kunnen meebrengen;

Rechtdoende op de voorzieningen van Wladimir Radosavljevic, en van Elisabeth Radosavljevic, verwerpt ze en veroordeelt deze eisers in de kosten ervan;

Rechtdoende op de voorziening van de naamloze vennootschap « La Minerve »;

Decreteert de afstand van de voorziening van eiseres in zover ze gericht wordt tegen de verweerders Decolon, Wladimir Radosavljevic en Elisabeth Radosavljevic;

Vernietigt het bestreden arrest in zover het recht doet op de burgerlijke rechtsvorderingen die tegen eiseres zijn ingesteld door de burgerlijke partijen Simon, Decolon en Elisabeth Radosavljevic, in zover het het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds buiten zaak stelt ten opzichte van die drie burgerlijke partijen evenals ten opzichte van eiseres en van de verweerders Willy en Franciscus Bonnast en in zover het eiseres veroordeelt in een gedeelte van de kosten van hoger beroep en in de kosten gemaakt door het bedoelde Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds;

Beveelt dat van dit arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt eiseres in de kosten van haar voorziening tegen de verweerders Decolon, Wladimir en Elisabeth Radosavljevic en in de kosten van haar afstand;

Veroordeelt de verweerders Simon, Willy Bonnast, Franciscus Bonnast en het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds, ieder in een vierde van de overige kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 2 oktober 1967.

Voorzitter: M. Rutsaert.
Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.
Advocaat-generaal: Mr. Depelchin.

Verzekeringen. — Verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorvoertuigen. — Beding dat door het voertuig vervoerde goederen van de verzekering uitgesloten zijn. — Geldig. — Geen exceptie in de zin van artikel 11 van de wet van 1 juli 1956.

Art. 3, lid 2 van de wet van 1 juli 1956 laat toe de door het voertuig vervoerde goederen van de verzekering uit te sluiten.

Wanneer de verzekeraar inroept dat art. 8-2 van de polis de schade aan de vervoerde goederen van derden (ten deze waren het muziekinstrumenten) van de verzekering uitsluit en die goederen geen bagage waren waarvoor de polis een beperkte dekking verleent, is zijn beroep op dat artikel 8-2 geen exceptie in de zin van art. 11 der wet. De in art. 11 bedoelde excepties zijn enkel die welke de verzekeraar aan een bestaande verzekeringsovereenkomst kan ontnemen om zich van zijn verplichtingen tegenover de verzekerde te bevrijden, niet die welke het bestaan zelf van de overeenkomst en de dekking van het risico tot voorwerp hebben: het eigen recht van de benadeelde tegen de verzekeraar onderstelt immers het bestaan van een verzekering.

N.V. Royale Belge t./ Hoste e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 8 februari 1967 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 3, meer bepaald lid 2, van de Wet van 1 juli 1956 op de verplichte verzekering van de voertuigen,

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat eiseres, als vrijwillig tussenkomende partij, zich beriep op artikel 8 van de verzekeringspolis die tussen haar en verweerder Lefevere gesloten werd, om voor te houden dat zij niet kon verplicht worden, als verzekeraarster van de burgerlijk aansprakelijkheid van gezegde verweerder, in te staan voor het verlies en de beschadiging, ten gevolge van het kwetsieus verkeersongeval, waarvoor Lefevere op strafgebied veroordeeld werd, van de in de beschadigde auto vervoerde muziekinstrumenten, om reden dat ze niet als bagages konden worden aangezien, en zonder te betwisten dat gezegde verzekeringspolis de beschadiging van muziekinstrumenten niet dekte, de stelling van eiseres verwerpt, enkel en alleen om reden « dat naar luid van artikel 11 der wet van 1 juli 1936 de verzekeraar aan de benadeelden geen excepties vermag tegen te werpen, spruitende uit de clausules van het verzekeringscontract, derwijze dat zulke betwisting welke alleenlijk de verweerder (Lefevere) en zijn verzekeraarster (eiseres) aanbelangt, alhier niet te beslechten valt »,

terwijl volgens artikelen 3 en 11 van gezegde wet, de verzekeraar aan de benadeelde geen excepties of reden tot verval mag invoeren, doch altijd het recht heeft aan de benadeelde tegen te werpen dat het kwetsieus risico, en meer bepaald het risico van beschadiging van vervoerde goederen, door de verzekeringspolis niet verzekerd was,

terwijl eiseres bijgevolg ontvankelijk was aan de verweerders, burgerlijke partijen, tegen te werpen dat hun vordering tot herstel van de door hen geleden schade wegens verlies of beschadiging van vervoerde muziekinstrumenten niet ontvankelijk was, om de reden dat dit risico door de polis niet verzekerd en bijgevolg uitgesloten was;

Overwegende dat eiseres, vrijwillig tussenkomende partij in een geding waarbij haar verzekerde Lefevere jegens de burgerlijke partijen Dewaele, Hoste en Dehullu schadelijkt werd gesteld voor de gevolgen van een verkeersongeval waarvoor die verzekerde uitsluitend aansprakelijk werd verklaard, voor het hof van beroep deed gelden dat zij niet hoefde in te staan voor het verlies en de beschadiging van de vervoerde muziekinstrumenten toebehorende aan de burgerlijke partijen, daar de schade aan de door het voertuig vervoerde zaken, door artikel 8-2 van de polis, van de verzekering uitgesloten was en bedoelde instrumenten niet als « bagages » konden aangezien worden, waarvoor artikel 6 van de polis een beperkte dekking voorziet;

Overwegende dat het arrest beslist dat eiseres voor de schade dient in te staan om de reden dat de ingeroepen clausule van de verzekeringsovereenkomst een exceptie uitmaakt welke, ingevolge artikel 11 van de wet van 1 juli 1956, door de verzekeraar aan de benadeelde niet mag tegengeworpen worden, zodat bedoelde betwisting, welke uitsluitend de verzekeraar en de verzekerde aangaat, ten deze niet beslecht dient te worden;

Maar overwegende, eensdeels, dat artikel 3, tweede lid, van de wet van 1 juli 1956 uitdrukkelijk toelaat de door het voertuig vervoerde goederen van de verzekering uit te sluiten;

Overwegende, anderdeels, dat de in artikel 11 van die wet bedoelde excepties enkel die zijn welke de verzekeraar aan een bestaande verzekeringsovereenkomst kan ontnemen om zich van zijn verplichtingen tegenover de verzekerde te bevrijden, maar geenszins die welke, zoals de onderwerpelijke, het bestaan zelve van de overeen-

komst en de dekking van het risico tot voorwerp hebben ;

Dat immers het eigen recht, hetwelk door artikel 6 van evenbedoelde wet aan de benadeelde tegen de verzekeraar toegekend wordt, het bestaan van een verzekering onderstelt ; dat de verzekeraar die vrijwillig in het geding tussen verzekerde en benadeelde tussenkomt, mag tegenwerpen dat het verzekeringscontract het litigieuze risico niet dekt en dat hij derhalve niet tot schadevergoeding jegens de benadeelde gehouden kan zijn ;

Overwegende mitsdien dat het arrest, door aan bedoelde clause van de door eiseres aangegane polis de draagwijdte toe te kennen van een exceptie in de zin van artikel 11 van de wet van 1 juli 1956, de in het middel vermelde wetsbepalingen geschonden heeft ;

Dat het middel gegrond is ;

Overwegende dat de voorziening, krachtens artikel 416 van het Wetboek van strafvordering, niet ontvankelijk is in zover zij gericht is tegen de beslissing gewezen over de vordering van verweerder De Waele, maar dat deze beslissing met dezelfde onwettelijkheid aangetast is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest in zover het, bij bevestiging van het beroepen vonnis, beslist, met betrekking tot het verlies en de beschadiging van de vervoerde zaken, dat de door eiseres op grond van artikel 8-2 van de verzekeringspolis opgeworpen exceptie niet ontvankelijk is, en het beroepen vonnis dienaangaande aan eiseres gemeen en tegenstelbaar verklaart ;

Verwerpt de voorziening voor het overige ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ;

Veroordeelt de verweerders in de kosten ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel ;

Verklaart dit arrest gemeen aan Lefevere Jan.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 16 november 1967.

Voorzitter : M. D. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Beeckman en Le Fevere de Ten Hove

Advocaat-generaal : M. Stevigny.

Advocaten : Mrs. Van de Vorst en Standaert.

Binnenschepvaart. — Aanvaring. — Veroorzaakt door sleepboot. — Beperking van de aansprakelijkheid. — Afstandswaarde. — Enkel van de sleepboot.

Bij een aanvaring tussen een sleep en twee oorlogsschepen, die veroorzaakt werd door de fout van de sleepboot alleen, wil de Staat de afstandswaarde, bedoeld door art. 273 scheepvaartwet, doen bepalen met inachtneming van de tonnemaat van de sleepboot en van het sleepschip.

De sleepboot en het sleepschip maakten geen universitas uit : dit begrip komt niet in de wet voor en in werkelijkheid werd gesleept met een tros van 50 meter lengte. De afstand is uitsluitend toepasselijk op eigenaars van schepen : hier was de eigenaar van de sleepboot geen eigenaar van het sleepschip, en de eigenaar van het sleepschip kan niet aansprakelijk gesteld worden wegens de fouten van de sleepboot. Het heeft geen belang dat het sleepschip bemand was door een ondergeschikte van de eigenaar van de sleepboot, eigenaar die het sleepschip in huur had, of dat de verzekeraar van het sleepschip

tegen hem op grond van grove fout het verval van de verzekering kon invoeren.

Belgische Staat t./ Depret Frères P.V.BA.

Gelet op de bescheiden, o.m. de uitgifte van het bestreden vonnis uitgesproken door de rechtbank van koophandel te Oostende op 17 februari 1966 ;

Overwegende dat de zaken ingeschreven sub numeris 4453 en 4454 A.R. samenhangend zijn en dienen samen-gevoegd ;

Overwegende dat de oorspronkelijke vorderingen strekken tot herstel van de schade toegebracht aan de oorlogsschepen « Eupen » en « Truffaut » en aan de dekschuit « Regine » ingevolge een aanvaring in de haven van Oostende op 1 juni 1963 ;

Overwegende dat bij vonnis van 17 februari 1966 de eerste rechter, aannemende dat de bevelhebber van de sleepboot « Mont Kemmel », toebehorende aan de p.v.b.a. Depret Fr., een nautische fout gepleegd had waarvan de aanvaring het gevolg was, deze laatste vennootschap veroordeeld heeft tot betaling aan de Belgische Staat van 255.527 fr. met vergoedende en gerechtelijke intresten terwijl hij de vordering van de Belgische Staat tegen de eigenaar van de dekschuit Régine afgewezen heeft, geen persoonlijke fout tegenover hem bewezen zijnde ;

dat, rechtdoende over de vordering ingesteld door Poismans en « La Flandre » tegen de p.v.b.a. Depret, hij deze laatste veroordeeld heeft, om aan eerstgenoemden te betalen 80.915 fr. met vergoedende en gerechtelijke intresten, en tevens de eis tot vrijwaring tegen een gebeurlijke veroordeling tot schadevergoeding aan de Belgische Staat zonder voorwerp heeft verklaard ;

Overwegende dat de Belgische Staat tegen hogere-meld vonnis in beroep is gekomen in zover de eerste rechter geen uitspraak gedaan heeft over het deel van de vordering ertoe strekkende te zeggen voor recht dat Depret desgevallend zal gehouden zijn de afstandswaarde voorzien door art. 273 wet op de scheepvaart te betalen op de tonnemaat van beide schepen : de Mont Kemmel en de Regina ;

dat de p.v.b.a. Depret harerzijds in beroep is gekomen tegen Poismans en « La Flandre » ten einde te zeggen dat voor zoveel de vordering van de Belgische Staat tegen de firma Depret als huurster van het sleepschip Regine ontvankelijk en gegrond mocht verklaard worden alsdan Poismans de N.V. La Flandre te veroordelen om de firma Depret tegen dit deel van de vordering te vrijwaren ;

Overwegende dat de beroepen zoals beperkt door appellanten ontvankelijk zijn ;

Overwegende dat de betwisting in beroep erop neer komt te weten of Depret indien hij afstand doet, verplicht is dat te doen volgens de tonnemaat der beide schepen de Mont Kemmel en de Regine ;

Overwegende dat het vaststaat en niet betwist is dat de bevelhebber van de Mont Kemmel een nautische fout bedreven heeft in oorzakelijk verband met de aanvaring ;

dat het echter niet gebleken is dat de aanvaring mede veroorzaakt werd door een fout van de Regine ;

dat de bewering dat op het ogenblik der feiten er zou gevaren zijn zonder roerganger ten stelligste betwist en niet bewezen werd ;

Overwegende dat, in strijd met de bewering van de Belgische Staat, de Mont Kemmel en de Regine geen « universitas » uitmaakten ;

dat dit begrip nergens in een wettekst voorkomt ; dat dient opgemerkt dat in werkelijkheid er gesleept

werd op een sleeptros van ongeveer 50 meter lengte; dat het sleepschip Regine geen eigendom was van Depret;

dat de afstand uitsluitend toepasselijk is op eigenaars van schepen; dat men niet inziet hoe de eigenaar van de Regine aansprakelijk zou kunnen gesteld worden wegens fouten gepleegd door de bevelhebber van de Mont Kemmel;

Overwegende dat het onverschillig is ter zaak dat de Regine bemand was door een ondergeschikte van Depret die het schip in huur had genomen, of dat de verzekeraar van de Regine, op grond van grove fout, het verval van verzekering zou inroepen jegens Depret;

Overwegende derhalve dat de aanspraak van de Belgische Staat ongegrond is en zijn beroep dient afgevozen;

Overwegende dat door het afwijzen van het beroep van de Belgische Staat het beroep van Depret zonder voorwerp is komen te staan.

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare rechtszitting het grotendeels eens luidend advies van de heer advocaat-generaal Steigny;

Voegt samen de zaken ingeschreven sub numeris 4453-4454 A.R.;

Ontvangt het beroep van de Belgische Staat alsmede het beroep van de p.v.b.a. Depret;

rechtdoende over het beroep van de Belgische Staat;

Bevestigt het bestreden vonnis mits deze enkele verbetering dat de afstand uitsluitend moet berekend worden op basis van de tonnemaat van het schip Mont Kemmel;

rechtdoend over het beroep van Depret, zegt dat beroep, zoals beperkt, zonder voorwerp;

Veroordeelt de Belgische Staat en de p.v.b.a. Depret ieder tot de kosten van hun beroep.

NOOT: Zie elders in dit nummer het vonnis a quo van 17 februari 1966 van de Rechtbank van koophandel te Oostende.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

1e Kamer. — 17 februari 1966.

Voorzitter : M. Vandendriessche.

Referendaris : M. Six.

Advocaten : Mrs. Van der Vorst, Standaert,
Coens en Boonen.

Aanvaring. — Van een sleepschip tegen gemeerde schepen. — Principiële aansprakelijkheid van de sleepboot in de binnenscheepvaart. — Varen met te lange tros. — Fout.

Een sleepboot sleepte een lichter uit de haven van Oostende; de lichter kwam in aanraking met twee regelmatig aan de oostelijke oever gemeerde oorlogsschepen.

In de binnenscheepvaart heeft de sleepboot in principe de leiding van de sleep en is hij dan ook in het algemeen aansprakelijk voor aanvaringen vanwege de gesleepte vaartuigen. Dit geldt des te meer als de eigenaar van de sleepboot de bewaking van het sleepschip heeft en voor de bemanning instaat.

De in casu begane fout bestond erin dat er gesleept werd met een tros van 50 meter lengte, wat kon gerechtvaardigd worden buiten de haven, maar niet in de vaargeul waar aan beide oevers verscheidene naast elkaar liggende mijnnewegers gemeerd waren, terwijl het sleepschip stuurloos was.

Belgische Staat t./ P.V.B.A. Depret Frères
en Poismans.

De vordering van de Belgische Staat strekt ertoe de verweerders zich de éne of de andere te horen veroordelen tot betaling van 255.527 fr., met de vergoedende intresten sedert eerste juni 1963, dit bedrag verhoogende de schade veroorzaakt aan de gemeerd liggende oorlogsbotten « Eupen » en « Truffaut » wegens aanvaring met de lichter « Regina », eigendom van Poismans en opgesleept door de sleepboot « Mont Kemmel », eigendom van de p.v.b.a. Depret Frères;

De vordering ingeleid door Poismans en zijn verzekering, de vennootschap La Flandre, heeft als voorwerp vrijwaring te bekomen van de p.v.b.a. Depret Frères voor het geval enige veroordeling tegen Poismans zou worden uitgesproken, en tevens de p.v.b.a. Depret Frères te horen veroordelen tot betaling van 80.915 fr., zijnde de schade door de lichter ondergaan door de fout van de sleepboot;

Overwegende dat beide zaken verknocht zijn en dienen te worden gevoegd;

Overwegende dat de aanvaring zich heeft voorgedaan op 1 juni 1963 in de haven te Oostende; de bewuste oorlogsbotten lagen regelmatig gemeerd aan de oostelijke oever; de sleepboot met de lichter op sleep, vaarde de haven uit om een lading steenbrokken in zee uit te storten aan het uiteinde van een golfbreker; in het voorbijvaren kwam de lichter terecht eerst tegen de « Eupen » en daarna tegen de « Truffaut ».

* * *

Overwegende dat in zake binnenschaapvaart principieel de sleepboot de leiding heeft van de sleep en dan ook in het algemeen aansprakelijk is voor aanvaringen vanwege opgesleepte vaartuigen (R.P.D.B., V° Marine-Navigation, nr. 1859);

Dat in het besproken geval beslist niet van deze regel af te wijken is, daar de p.v.b.a. Depret zelfs de bewaking van de lichter had en voor de bemanning ervan instond;

Overwegende dat het uitgemaakt werd door het onderzoek van de diensten van het Ministerie van Landsverdediging, dat de kabel waarmee de « Mont Kemmel » aan de « Régine » verbonden was een lengte had van ongeveer vijftig meter; dat dergelijke sleep-tros zich kon verrechtvaardigen buiten de haven, doch zeker niet in de havengeul, inachtgenomen dat aan beide oevers meerdere naast elkaar liggende mijnnewegers gemeerd waren en dat de opgesleepte lichter stuurloos was; de sleepkabel diende veel korter te worden gehouden om te beletten dat de lichter zou afwijken; de bevelhebber van de sleepboot heeft aldus ongetwijfeld een nautische fout gepleegd, waarvan de aanvaring het gevolg was;

Overwegende dat geen enkele persoonlijke fout tegenover de eigenaar van de « Régine » wordt aangetoond of bewezen, zodat de vordering tegenover Poismans niet gegrond is (cf. Beroep, Brussel, 28-2-1951; J.P.A., 1951, blz. 299);

Trouwens, de Belgische Staat heeft Poismans enkel in de zaak betrokken « voor het geval eerste gedaagde zou beweren dat het breken van het inspet van het roer te wijten ware aan slecht onderhoud of een ver-

borgen gebrek»; dit wordt noch aangevoerd, noch bewezen.

* * *

Overwegende dat de eis in vrijwaring door Poismans ingesteld, zonder voorwerp wordt, daar deze partij tegenover de oorspronkelijke eiser niet wordt veroordeeld;

Overwegende dat de lichter bij de aanvaring schade opliep, waarvan het bedrag — 80.915 fr. — niet wordt betwist;

Waar de fout van de sleepboot de oorzaak is van het ongeval, komt de vraag in terugbetaling der schade door de « Régine » ondergaan, eveneens als gegrond voor;

Dat de p.v.b.a. Depret Frères ten andere slechts de vordering van Poismans betwist voor het geval dat zij als huurster van de lichter zou aangesproken en veroordeeld worden, daar ze zich dan gedekt acht door de verzekering aangegaan door Poismans;

Overwegende dat echter de hoofdeis tegen de p.v.b.a. Depret Frères gericht niet steunt op fouten gepleegd in haar hoedanigheid van huurster, doch uitsluitend als eigenares van de sleepboot, hebbende de leiding van de sleep.

Om deze redenen :

De rechtbank, statuerende op tegenspraak, toepassing gedaan van artikels 2 en 38 uit de taalwet van 15 juni 1935, alle meerdere middelen van partijen als ongegrond verwerpende :

Voegt samen wegens samenhang de zaken ingeschreven onder volgnummers 9393 en 9897;

Verklaart de hoofdeis voor zover hij is gericht tegen de p.v.b.a. Depret Frères ontvankelijk en gegrond;

Veroordeelt deze partij tot betaling van 255.527 fr., met de vergoedende intresten sedert 1 juni 1963, en de gerechtelijke intresten;

Wijst de vordering tegen Poismans als ongegrond af;

En vonnissende over de vordering van Poismans en de vennootschap La Flandre tegenover de p.v.b.a. Depret Frères: veroordeelt de p.v.b.a. Depret Frères om aan deze verzoekers te betalen 80.915 fr., met de vergoedende intresten vanaf 1 juni 1963, en de gerechtelijke intresten;

Verklaart zonder voorwerp het deel van deze eis strekkende tot vrijwaring;

Veroordeelt de p.v.b.a. Depret Frères tot de kosten van beide vorderingen, begroot op 2080 fr., waarbij nog dient gevoegd het registratierecht op de minuut van het vonnis;

Geeft akte aan de Belgische Staat dat hij de eis tegenover ieder der partijen schat op 250.000 fr.;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad spijts alle verhaal en zonder borgstelling.

Zie elders in dit nummer het arrest in hoger beroep van het Hof van Beroep te Gent van 16 november 1967.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

3e Kamer. — 18 november 1966.

Voorzitter: M. Pexters.

Openbaar Ministerie: M. Gielen.

Advocaten: Mrs. Geyskens en Maris.

1. Bevoegdheid en aanleg. — Ongeval veroorzaakt door werknemer na diensturen met voertuig van werkgever. — Aquiliaanse verantwoordelijkheid van de werknemer. — Bevoegdheid van de burgerlijke rechtbank.
2. Onrechtmatige daad. — Pleziertocht van werknemer met voertuig van werkgever. — Ongeval. — Verantwoordelijkheid van de werknemer.

1. Ingevolge de aquiliaanse verantwoordelijkheid van de werknemer is de burgerlijke rechtbank bevoegd om kennis te nemen van een eis tot schadevergoeding, die ingesteld wordt door de werkgever tegen deze werknemer naar aanleiding van een ongeval dat door de werknemer veroorzaakt werd na zijn werkuren met het voertuig van de werkgever.

2. De werknemer is verantwoordelijk voor de schade die aan het voertuig van de werkgever werd toegebracht naar aanleiding van een ongeval dat plaats had na de werkuren, wanneer blijkt dat de werknemer met dit voertuig een pleziertocht maakte zonder toestemming van de werkgever en hij voor het ongeval aansprakelijk was.

P.V.B.A. Frederix t./ Vos.

Overwegende dat aanlegster van verweerder een som opeist van 100.000 frank, te vermeerderen of te verminderen lopende het geding, vermeerderd met interesten en kosten, naar aanleiding van beschadigingen toegebracht aan haar vrachtwagen ingevolge het ongeval van 4 maart 1964, waarvoor zij verweerder verantwoordelijk stelt;

Overwegende dat het ongeval plaats greep dan wanneer verweerder rijdend was met de vrachtwagen van aanlegster na zijn werkuren; dat het niet wordt betwist dat een dienstverband bestaat tussen aanlegster en verweerder; dat echter aanlegster haar eis niet steunt op de contractuele verbintenis tussen partijen bestaande maar wel op de aquiliaanse verantwoordelijkheid van verweerder; dat deze laatste met de vrachtwagen van de baan afweek en in de gracht terechtkwam voorhoudend dat hij wellicht in slaap was gevallen;

Overwegende dat derhalve verweerder zoals blijkt uit het strafrechterlijk onderzoek art. 27 van de wegcode heeft overtreden;

Overwegende dat derhalve de rechtbank van eerste aanleg in het betrokken geval bevoegd is; (zie burgerlijke rechtbank Hasselt 27/4/1959, bekrachtigd door het Hof van Beroep te Luik bij arrest van 30 juni 1960)

Overwegende dat de eis ontvankelijk is;

Overwegende dat het ongeval plaats greep rond 0.30 uur dat verweerder zijn werk beëindigd had te 18.30 uur; dat hij zich dan naar een herberg begaf en voorhoudt niet te weten hoeveel glazen bier hij verbruikte;

Overwegende dat het niet bewezen is dat verweerder hetzij uitdrukkelijk hetzij stilzwijgend toelating had het voertuig van aanlegster te gebruiken; dat gelet op de houding van verweerder, zijn verblijf in een drankgelegenheid, het uur waarop het ongeval plaats greep en de afstand die hij diende af te leggen om van zijn werk huiswaarts te keren, van Heusden (Limburg) naar Peer, er niet kan worden aanvaard dat het gebeurde op de terugweg van het werk voorviel;

Overwegende dat de versie door verweerder in zijn be-

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

sluiten gegeven niet kan worden aangenomen; dat het voortvloeit uit de gedragingen van verweerder, die na het ongeval, dan wanneer hij niet werd gekwetst, niet eens zijn patroon verwittigde maar de camion ter plaatse liet tot 's morgens wanneer een aanlegster vreemde persoon hem verwittigde dat een vrachtwagen hem toebehoorend in de gracht was gereden en betonnen palen van de stroomleiding had beschadigd; dat verweerder met bedoelde vrachtwagen een pleziertochtje heeft gemaakt hetgeen hem zeker niet was toegelaten;

Overwegende dat verweerder verantwoordelijk is voor de aan de vrachtwagen van aanlegster toegebrachte schade; dat verweerder het bedrag hiervan betwist en het derhalve behoort alvorens uitspraak te doen ten gronde een deskundig onderzoek te bevelen zoals in het beschikend gedeelte van dit vonnis vermeld;

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

7e Kamer. — 23 november 1966.

Voorzitter: M. Verheyden.

Referendaris: M. Verdoodt.

Advocaten: Mrs. Vanderleenen en Van Hoyweghen.

Factuur. — Vordering tot betaling van niet gefactureerde leveringen. — Toepassing van art. 46 van het wetboek van de met het zegel gelijkgestelde taxes.

Krachtens art. 46 van het wetboek van de met het zegel gelijkgestelde taxes is het de rechtbank verboden uitspraak te doen over een vordering tot betaling van leveringen die niet gefactureerd zijn en waarop de belasting dus niet gekwetst is. De tekst van de wet maakt immers geen onderscheid tussen het geval waarin er een niet of een onvoldoende gezegelde factuur wordt voorgelegd en het geval waarin geen factuur werd gemaakt.

Het verbod van art. 46 geldt ook nog wanneer de vordering van de fiscus verjaard is.

Pauwels e.a. t./ Debacker.

Overwegende dat de vordering er in hoofdde toe strekt verweerder te doen veroordelen tot betaling aan eisers van de som van 28.557 frank, uit hoofde van verschillende leveringen van schouwen, vensterplaten en -dorpels;

Overwegende dat, volgens eisers, na de inleidende dagvaarding nog enkele betalingen aan het licht zijn gekomen, zodat ze verklaren hun eis te herleiden tot 9.357 frank, maar hierbij nog een som van 1.000 frank vorderen « voor een in 1956 geleverde schouw in rood, met zwart binnenkader », zodat — volgens hen — nog 10.357 frank in totaal verschuldigd zouden zijn;

Overwegende dat verweerder echter alle schuld ontkent en integendeel beweert kwestieuze leveringen regelmatig te hebben betaald;

Overwegende dat luidens artikel 46-1, 2de alinea, van het wetboek der met het zegel gelijkgestelde taxes, de rechters en scheidsrechters geen enkel vonnis mogen uitspreken op grond van akten, facturen en registers, waarin niet het bewijs voorkomt dat de belasting werd betaald overeenkomstig de wet;

Dat deze tekst formeel is en tot doel heeft door de rechters en scheidsrechters te doen controleren of kwestige taks overeenkomstig de wet werd gekwetst;

Dat de wetgever de uitoefening dezer controle zo ernstig heeft opgevat dat, luidens artikel 46-1, alinea 3, van hetzelfde Wetboek, de rechters en scheidsrechters, — in

geval van overtreding, — aansprakelijk zijn voor de betaling der ontdoken sommen, die niet door verjaring mochten gedekt zijn;

Overwegende dat de tekst der wet, — in verband met het verbod te vonnissen, — geen onderscheid maakt tussen het geval waarin er een niet of onvoldoende gezegelde factuur wordt voorgelegd en dat waarin er — zoals in casu — geen factuur werd opgesteld of voorhanden is, maar dat enkel van belang is de vraag te weten of het bewijs van de betaling der taks wordt geleverd, zodat voormelde verbodsbepaling klaarblijkelijk voor beide gevallen geldt;

Dat het daarenboven onrechtvaardig zou zijn te weigeren vonnis te vellen ingeval van voorlegging ener niet of onvoldoende gezegelde factuur en wel vonnis te verlenen wanneer, — wat toch erger is, — geen de minste factuur werd opgesteld;

Overwegende dat eisers moeten toegeven nooit een factuur voor kwestieuze leveringen te hebben opgemaakt en, dienvolgens, de verschuldigde taks niet te hebben gekwetst, zodat het de rechtbank niet toegelaten is, — op grond van voormelde wetsbeschikkingen, — een vonnis uit te spreken;

Overwegende, weliswaar, dat de vordering van de fiscus terzake verjaard is, zodat de rechtbank, — moest ze vonnissen, — het gevaar niet meer zou lopen, — overeenkomstig voormeld art. 46-1, alinea 3-, voor de betaling der ontdoken sommen aansprakelijk te worden gesteld;

Dat zulks echter niet wegneemt, dat artikel 46-1, alinea 2, van toepassing blijft, vermits eisers het bewijs niet leveren van de betaling der taks en zelfs de wanbetaling ervan toegeven, enig punt dat terzake van belang is;

Dat immers bezwaarlijk aan de rechtbank kan worden gevraagd haar medewerking te verlenen aan taksontduiking zelfs zo ze, — moest ze vonnissen, — geen geldelijke sanctie meer zou kunnen oplopen, ingevolge de verjaring der vordering van de fiscus jegens de taksontduikers;

Dat het, anderzijds, té gemakkelijk zou zijn voor zekere partijen de verjaring der vordering van de fiscus af te wachten en daarna pas te dagvaarden of te pleiten, procédé waartoe de rechterlijke macht zich geenszins kan lenen;

Overwegende dat de vordering in deze omstandigheden onontvankelijk is;

Om deze redenen, de Rechtbank:

Gelet op artikels 4 en volgende der wet van 15 juni 1935;

Rechtsprekende op tegenspraak en alle andere conclusiën verwerpende;

Verklaart de vordering onontvankelijk en veroordeelt eisers tot de kosten.

VREDEGERECHT TE BERCHEM

5 december 1967.

Rechter: M. Van Alsenoy.

Advocaten: Mrs. J. Dierckx en P. Michielsens.

Huwelijk. — Eis op grond van art. 212 B.W. — Eis op grond van art. 218 B.W. — Onderscheid.

De eis die steunt op art. 212 B.W. is een persoonlijke vordering tegenover de andere echtgenoot, waarvan de rechtsgrond is de nood van de eisende partij en het betaalvermogen van de verwerende partij; de titel die op die grond bekomen wordt kan uitgevoerd worden met al de middelen van tenuitvoerlegging van het wetboek van rechtsvordering.

De eis die steunt op art. 218 B.W. heeft als rechtsgrond de plicht van de echtgenoten om bij te dragen in de lasten van het huishouden; de rechter die de eis toekent verleent dan een gerechtelijk mandaat dat niet mag verward worden met een schuldvordering ontstaan ingevolge art. 212. De uitvoering van dit mandaat mag eveneens niet verward met een procedure van beslag.

Daar dit mandaat geen beslag is, kunnen beide vorderingen niet gelijktijdig ingeleid worden en moet eiseres, die de vordering steunend op art. 218 wil aanwenden om de vordering steunend op art. 212 uit te voeren, laten weten welke vordering zij kiest.

Deglin t/ Smolders.

Overwegende dat de zaken verknocht zijn en dienen samengevoegd;

Overwegende dat eiseres gelijktijdig twee eisen heeft ingediend, nl. een eis op grond van art. 212 B.W.B. en uit dien hoofde een onderhoudsgeld vordert van 5.500 frank in de maand, en bovendien nog een eis heeft gesteld op grond van art. 218 B.W.B. en uit dien hoofde een machtiging vraagt om bij uitsluiting van haar man 5.500 frank te mogen ontvangen op dezes inkomsten;

Overwegende dat er eerst moet worden onderzocht of beide eisen te zamen ontvankelijk zijn;

Overwegende dat het op het eerste gezicht geen zin heeft aan een partij twee titels te verlenen voor hetzelfde onderhoudsgeld, zodat hieruit het misbruik kan ontstaan dat de eisende partij die twee titels cumulatief opeist met het gevolg dat de verwerende partij tweemaal moet betalen;

Overwegende echter dat de eisende partij haar standpunt motiveert door te verklaren dat zij geen dubbel onderstandsgeld beoogt doch enkel de vordering gesteund op art. 218 B.W.B. wil aanwenden om de vordering gesteund op art. 212 B.W.B. rechtstreeks te innen bij derden;

Overwegende dat de vordering gesteund op art. 218 B.W.B. niet werd ingesteld als een ondergeschikte vordering om onderhoudsgeld te innen bij derden;

Overwegende dat beide vorderingen zelfstandige vorderingen zijn, die gesteund zijn op rechtsgronden die wel onderscheiden zijn en die ook voor een wel onderscheiden doel werden ingesteld;

Overwegende dat aldus de eis gesteund op art. 212 B.W.B. een persoonlijke vordering tegenover de andere echtgenoot is; de rechtsgrond waarop die vordering steunt is de nood van de eisende partij en het betaalvermogen van de verwerende partij;

Overwegende dat dergelijke feitelijke toestand kan aanleiding geven tot een titel op grond van art. 212 B.W.B. en dat om die titel uit te voeren de eisende partij over alle uitvoeringsmiddelen beschikt, vermeld in het wetboek van rechtspleging;

Overwegende dat daarentegen de vordering gesteund op art. 218 B.W.B. een heel andere rechtsgrond heeft nl. de plicht der echtgenoten om bij te dragen in de lasten van het huishouden;

Overwegende dat het toekennen van die vordering tot gevolg heeft dat de rechter aan de benadeelde echtgenoot een gerechtelijk mandaat verleent dat niet mag verward worden met een schuldvordering ontstaan ingevolge art. 212 B.W.B. en dat de uitvoering van dit gerechtelijk mandaat eveneens niet mag verward worden met een procedure van beslag;

Overwegende dat precies omdat dit gerechtelijk mandaat, geen beslag is, de bepalingen betreffende de be-

slagbaarheid van lonen en wedden niet toepasselijk zijn op dit gerechtelijk mandaat;

Overwegende dat dienvolgens beide vorderingen niet gelijktijdig kunnen ingeleid worden;

Overwegende dat de heropening der debatten moet worden bevolen om eiseres toe te laten tussen beide vorderingen te kiezen;

Om deze redenen :

Uitspraak doende tegensprekelijk, voegen de zaken, ingeschreven op de algemene rol onder nrs. 5889 en 5890, samen, om reden van verknochtheid;

En alvorens verder te beslissen, bevelen de heropening der debatten; enz.

VREDEGERECHT TE KONTICH

19 december 1967.

Vrederechter : Raymond Jacobs.

Pleiters : Mrs. J. Lenaerts en A. le Paige.

Art. 205, § 1 en 207 B.W. — Wederkerige en levenslange verbintenis. — Kost en onderhoud. — Inhoud. — Geen universitaire studies.

Art. 203 B.W. — Eenzijdige en tijdelijke verbintenis. — Ruimere inhoud. — Opvoeding. — Kan universitaire studies impliceren.

De wederkerige en levenslange verbintenis tot levensonderhoud tussen bloedverwanten in de rechte lijn behelst alleen «kost en onderhoud» en ze verplicht niet tot bekostiging van universitaire studies, die wel kunnen begrepen zijn in de eenzijdige en tijdelijke verbintenis der ouders, die ook de plicht tot opvoeding hunner minderjarige kinderen hebben.

Br. t./ Br.

Overwegende dat de aanlegger uiteenzet, dat hij de minderjarige, in 1945 geboren zoon is van de verweerder en dat hij — zich beroepende op het door de artt. 205, § 1 en 207 B.W. uitgedachte rechtstelsysteem — zijn vader aanspreekt in betaling van een op 1 november 1967 ingaand maandelijks onderhoudspensioen van 5.000 fr., dat bestemd is om de voortzetting zijner universitaire studies te kunnen bekostigen;

Overwegende dat het allicht in feite ten zeerste betreurenswaardig is, dat de gedingvoerende partijen er niet toe gekomen zijn een familiale samenkomst te beleggen — overigens in aanwezigheid van de moeder en echtgenote der partijen — om er over te beraden :

of het gewenst is, dat de aanlegger voor de derde maal het eerste licentiaatsjaar in de handelswetenschappen zou hernemen en zulks na een viertal examenmislukkingen in een eerder gemakkelijke faculteit en of de voornoemde mislukkingen al dan niet op aanmerkelijke wijze kunnen uitgelegd worden door de moeilijkheden, die in het gezin der ouders hebben aanleiding gegeven tot een al dan niet door verzoening uitgedoofde rechtspleging tot echtscheiding;

of het ondanks alles toch nog zou geboden zijn een laatste kans te gunnen aan de aanlegger en op welke manier de uit universitaire studies voortspruitende kosten zouden kunnen gedragen worden door een door de beide niet-onbemiddelde ouders te brengen offer, dat op exclusieve manier zou bepaald worden door het belang van het kind en zonder acht te slaan op de grieven, die de onderlinge verhouding der ouders teisteren;

Overwegende dat de ouders niet zijn overgegaan tot wat wij — misschien in een geest van overdreven naïveteit — vanzelfsprekend achtten — zodat de verdiensten van aanleggers vordering dan ook juridisch dienen onderzocht te worden en dat het blijkt:

dat de hierboven beschreven vordering niet kan bewilligd worden en dat te dien opzichte dient in het licht gesteld te worden:

dat de door de aanlegger beroepen artt. 205, § 1 en 207 B.W. steunen op een idee van familiale solidariteit en dat zij tussen alle bloedverwanten in de rechte lijn een wederkerige en levenslange verbintenis tot levensonderhoud hebben in het leven geroepen, dewelke als uitsluitend doel heeft — en zulks bij wege ener periodisch uitkeerbare geldsom — de behoefte op te heffen, waarin een der bedoelde bloedverwanten is vervallen;

dat de opheffing der behoefte geschiedt door de verstrekking van «levensonderhoud», d.i. kost en onderhoud en dat daardoor meer bepaaldelijk bedoeld zijn: huisvesting, voedsel, kleding, verpleging bij ziekte en een fatsoenlijke begrafenis en dat het rechtskundig volstrekt onmogelijk is de aldus omschreven draagwijdte der wettelijke verbintenis tot levensonderhoud op enigerlei manier te verruimen;

dat in dit verband inderdaad dient bedacht te worden, dat alle desbetreffende discussie uitgesloten is bij de vaststelling, dat de verbintenis tot levensonderhoud in bepaalde gevallen kan vervangen worden door de verlening van gastvrijheid in het huis en aan de tafel van de debiteur der onderhoudsverbintenis, die de schuldeiser «bij zich in huis zal nemen en hem aldaar kost en onderhoud zal verschaffen», zoals art. 210 B.W. het zegt;

dat het door artt. 205, § 1 en 207 B.W. uitgebouwde rechtstelsel en de daardoor gevestigde verbintenis tot levensonderhoud dus de bekostiging van universitaire studies ten behoeve van meerderjarige bloedverwanten in de rechte lijn niet impliceren en dat daaruit de ongegrondheid van aanleggers vordering voortspuit en dat alleen volledigheidshalve nog onderstreept wordt:

dat de oplossing anders zou kunnen luiden, indien art. 203 B.W. door de aanlegger als grondslag zijner vordering kon ingeroepen worden, vermits de daardoor bedoelde beschikking in hoofde der ouders — door de enkele daad van het huwelijk — een eenzijdige en slechts gedurende de minderjarigheid geldende verbintenis vestigt, dewelke een veel ruimere draagwijdte heeft;

dat inderdaad de ouders tegenover hun minderjarige kinderen niet alleen gehouden zijn tot de verplichting van kost en onderhoud, doch dat zij insgelijks verplicht zijn aan die kinderen «opvoeding te verschaffen» en dat deze verbintenis in bepaalde omstandigheden stellig de verbintenis tot bekostiging van universitaire studies zal kunnen impliceren;

Om deze redenen:

.....

NOOT. — Het hierboven afgedrukt vonnis maakt een zeer scherp onderscheid tussen de eenzijdige en tijdelijke verplichtingen der ouders gedurende de minderjarigheid hunner kinderen (art. 203 B.W.) en de wederkerige en levenslange verbintenis tot levensonderhoud tussen de bloedverwanten in de rechte lijn (artt. 205, § 1 en 207 B.W.) en het beklemtoont, dat de draagwijdte der wettelijke verbintenissen van de ouders gedurende de minderjarigheid hunner kinderen uitgebreider is en nl. — naast de verstrekking van levensonderhoud — ook de plicht tot opvoeding behelst,

terwijl de bloedverwanten in de rechte lijn alleen wederkerig gehouden zijn tot bestrijding der behoefte.

Dat de wettelijke opvoedingsplicht der ouders ophoudt bij de meerderjarigheid hunner kinderen en dat derhalve de ouders niet meer gehouden zijn tot de bekostiging der universitaire studies van hun meerderjarig geworden kinderen, wordt niet algemeen aanvaard. Het vraagstuk is vanzelfsprekend niet onaangeroerd gebleven in de klassieke handboeken en het is o.m. gesteld in: W. Delva, *Personen en familierecht* (dl. II), Gent, 1965, 235. Voor de ontleding der jurisprudentie der laatste twintig jaren weze vermeld: P. Lurquin, *Pension alimentaire et délégation de sommes* (1946-1967), in *J. des Tr.*, 1967, p. 709-710, nr. 6.

Op het eerste gezicht zijn de onderscheidingen, die het besproken vonnis maakt, logisch en verantwoord en zij zich ten volle bij een stricte interpretatie der in het geding betrokken wetsartikelen. De vraag stelt zich dan ook of de universiteits- en andere studenten — op de dag, dat zij van de minderjarigheid naar de meerderjarigheid overstappen — helemaal overgeleverd gaan zijn aan de loutere en misschien grillige willekeur hunner ouders en zulks met uitsluiting van elke mogelijkheid tot gerechtstussenkomst. Een negatief antwoord dringt zich op en het vonnis lijkt daartoe stellig geen hinderpaal te zijn.

In feite bestaat er geen wet, die de ouders zou verhinderen verbintenissen aan te gaan, die omvattender en langduriger uitvallen dan degene, die in art. 203 B.W. zijn voorzien en in rechte zal de geldigheid ener dussdanige verbintenis wel niet kunnen aangevochten worden, vermits ze blijkbaar niets inhoudt, dat met de openbare orde of de goede zeden strijdig mag heten (art. 6 B.W.). Opteren de ouders voor een op universitair onderricht gebaseerde opvoeding voor hun minderjarig kind, dan impliceert zulks de verbintenis tot bekostiging der universitaire studies en dit ook na de ingetreden meerderjarigheid.

De realiteit dezer verbintenis — ofschoon er uiteraard wel nooit schrifturen zullen bij te pas komen — zal bezwaarlijk kunnen betwist worden. Het vanzelfsprekende wordt recht en het bewijs der genoemde verbintenis zal voortspuiten uit het feit, dat de ouders, die voor een via universitaire studies te bereiken einddoel geopteerd hebben, logischerwijze gehouden zijn de hulpmiddelen te verstrekken, die voor het bereiken van dat einddoel normaal onontbeerlijk zijn. Wie — tot realisatie van een doel — iets heeft doen of laten aanvangen, moet redelijkerwijze geacht worden te willen, dat het beoogde einddoel metterdaad bereikt wordt.

De aldus gegroeide en bewezen verbintenis van de ouders draagt een voorwaardelijk karakter, vermits zulks beantwoordt aan de onbetwifelbare inzichten en bedoelingen der ouders bij het opnemen der verbintenis. Aldus zal de voortgezette bekostiging der universitaire studies allereerst veronderstellen, dat de vermogens-toestand der ouders bij machte blijve om het offer der bekostiging te torsen. Vervolgens zal de verbintenis der ouders eveneens opgeheven zijn, indien de ongeschiktheid van de universitair tegenover zijn studies blijkt en zo een onverantwoord en duurzaam toewijdingsgemis gaat tot uiting komen in de loop der universitaire jaren.

Al de voornoemde aangelegenheden zijn in het besproken vonnis volkomen onberoerd gebleven. Enigerlei verwondering behoeft dit niet te verwekken, vermits de lectuur van het vonnis duidelijk aantoonde, dat de eisende partij als rechtsgrond harer vordering alleen en uitsluitend het door de artt. 205, § 1 en 207 B.W. uitgebouwde rechtstelsel beroepen had en de rechter

heeft het zich zeer blijkbaar niet veroorloofd uit eigen beweging en ongevraagd rechtsgronden te gaan zoeken op een domein, dat de belanghebbende eiser zelf braak had laten liggen. Voor de rechtscourieuze is deze ontstentenis een te betreuren feit.

Een opmerking moet uiteindelijk nog geformuleerd worden. In ieder geval en alleszins indien de ouders van de universiteitsstudent gescheiden zijn gaan leven, zal het onontbeerlijk zijn ze beiden in de rechtspleging te betrekken. Hun onenigheid in verband met de bekostiging der universitaire studies brengt mede, dat het de rechter zal behoren de uitvoeringsmodaliteiten hunner gezamenlijke verbintenis te bepalen: hun beider aanwezigheid is vereist, opdat hij ieders aandeel in het te brengen «offer» — d.i. een term van het vonnis — na contradictoire voorlichting zou kunnen bepalen. Deze conditie resulteert uit de preliminairen van het vonnis.

Volledigheidshalve moge nog aangestreept worden, dat de gerechtelijke moeilijkheden, tot dewelke de verbintenis der ouders kunnen aanleiding geven, een vraagstuk van bevoegdheid *ratione materiae* oproepen. Zullen de algemene bevoegdheidsregelen dienen toegepast te worden of zal op analogische gronden de beschikking kunnen beroepen worden, die is opgenomen in art. 2, 11° W. op de Bev., zoals dit is gewijzigd door art. 2 der wet van 10 februari 1953? Het gaat hier om een zeer delicate kwestie, die ontsnapt aan de studie der eigenlijke beginselen, die de betwisting beheersen, dewelke tot het gecommuniceerde vonnis hebben geleid.

Henri De Ridder,
Hoogstudent te Leuven.

ARBEIDSGERECHT TE KORTRIJK.

Kamer voor Werklieden — 12 mei 1967.

Voorzitter: M. Halsberghe.
Rechtskundig bijzitter: M. Vanden Weghe.
Advocaten: Mrs. Snoeck en Deconinck.

Arbeidsovereenkomst (handarbeiders). — Volledige schorsing krachtens art. 28 quater par. 2. — Ten hoogste vier weken. — Tewerkstelling tijdens de schorsing. — Laat niet toe de maximumduur te verlengen.

In het geval van art. 28, quater, § 2, van de wet op het arbeidscontract, mag bij gebrek aan werk wegens economische redenen de uitvoering van de overeenkomst gedurende ten hoogste vier weken geschorst worden.

Het feit dat de werkgever af en toe een arbeider tijdens de schorsingsperiode liet werken, doet geen afbreuk aan de verplichting van de maximumduur van de schorsing.

Vanaudenaerde t./Wattenberg.

Gelet op de verzetakte betekend door gerechtsdeurwaarder Roger 't Kindt, te Menen, in datum van 3-11-66, en strekkende tot intrekking van het vonnis gewezen bij verstek in datum van 28-10-1966;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten;
Overwegende dat het verzet blijkbaar regelmatig naar vorm en tijd werd ingesteld;

dat de ontvankelijkheid niet wordt betwist;

Overwegende dat uit de behandeling van de zaak blijkt dat verzet, die het arbeidscontract voor vier achtereenvolgende weken had geschorst om economische redenen, de schorsing heeft voortgezet zonder verweerder op verzet

eerst een week full-time opnieuw tewerk te stellen (cfr. Kamer Volksvert., zittijd 1961-1962, Doc. 369, n° 1, blz. 5 en 6);

Overwegende dat krachtens art. 28, quater, § 2 van de wet op het arbeidscontract de volledige schorsing van de uitvoering van het werkcontract slechts vier weken mag aanhouden;

dat het feit dat verzet af en toe tijdens de schorsingsperiode verweerder op verzet liet werken, geen afbreuk doet aan de verplichting van de maximale duur van vier weken schorsing;

Overwegende dat verzet de wettelijke procedure om over te gaan van volledige schorsing naar een regime van gedeeltelijke arbeid niet heeft gevolgd;

dat een toevallige en kortstondige tewerkstelling tijdens de schorsingsperiode geen wijziging brengt aan het regime van schorsing;

Overwegende dat verzet de gevorderde bedragen niet betwist;

Om deze redenen:

De Werkrechtscraad,

Kamer voor Werklieden, rechtdoende op tegenspraak;
Verklaart het verzet ontvankelijk, doch niet gegrond;
Zegt voor recht dat het bestreden vonnis geheel en volkomen uitwerking zal hebben;
Verwijst verzet tot de kosten;
Verklaart onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande elke voorziening, doch mits borgstelling.

NOOT: In geval van inbreuk op de duur van de schorsing die door de werkgever in zijn kennisgeving is bepaald, is de werkgever verplicht aan de handarbeider «het normaal loon te betalen gedurende de periode welke deze grenzen te buiten gaat» (Jan Steyaert, A.P.R. Tw. Arbeidsovereenkomst - Handarbeiders, ed. 1963, n° 400).

COMMISSIE VAN BEROEP Z.I.V. - 12 september 1967.

Eerste Nederlandstalige Kamer.

Voorzitter: J. Vervloet.
Secretaris-Verslaggever: E. Keereman.

Ziekteverzekering. — Kwetsuren tengevolge van dronkenschap. — Zware fout. — Weigering der tegemoetkomingen.

De tegemoetkomingen der ziekteverzekering dienen geweigerd indien de schade veroorzaakt is door een zware fout van de rechthebbende. Wordt als zware fout beschouwd: de fout die het door de verzekering gedekt risico bewust verergert, zonder dat zulks met bedrog moet gelijkgesteld worden.

Is een zware fout: het innemen van een grote hoeveelheid alcoholische dranken, gevolgd door de terugkeer naar huis per bromfiets en in staat van dronkenschap.

N.V.S.M. t./C.

Overwegende dat de verzekeringsinstelling op 11 januari 1966 bij de Klachtencommissie een eis inleidde, strekkende tot terugvordering van een som van 42.933 F ten laste van oorspronkelijk verweerder;

Overwegende dat de Klachtencommissie terecht van oordeel was dat de inleidende eis voldeed aan de voor-

waarden van ontvankelijkheid, gesteld bij artikel 272 van het koninklijk besluit van 4 november 1963, en deze eis ontvankelijk verklaarde;

Overwegende dat oorspronkelijk eiser in de inleidende eis aanhaalde:

— dat betrokkene onrechtmatig ziekte- en invaliditeitsverstrekkingen had genoten voor een bedrag van 42.933 F, aangezien de schade waarvoor de verstrekkingen werden toegekend voortspoot uit een ongeval waarvoor betrokkene werd veroordeeld wegens sturen in staat van dronkenschap en intoxicatie; dat het hier een zware fout betrof in de zin van artikel 70, 3, b, van de wet van 9 augustus 1963;

— dat betrokkene bij aangetekend schrijven d.d. 14 december 1965 werd verzocht de onrechtmatig ontvangen som terug te betalen;

— dat betrokkene tot op heden aan dit verzoek geen gevolg gaf;

— dat de Klachtencommissie verzocht werd in deze zaak een uitvoerbare beslissing te willen treffen teneinde over te gaan tot de terugvordering van de som van 42.933 F ten laste van het lid;

Overwegende dat bij de inleidende vordering een afschrift van het schrijven d.d. 14 december 1965 werd gevoegd, hetwelk een nauwkeurige opgave van de door de verzekeringsinstelling betaalde prestaties bevatte;

Overwegende dat de Klachtencommissie op 21 maart 1967 vaststelde:

— dat betrokkene ingevolge een verkeersongeval, te provisonielen titel prestaties ontving van 26.593 F voor geneeskundige verzorging en 16.340 F voor ongeschiktheidsuitkeringen;

— dat betrokkene volgens het op 1 december 1965 uitgesproken vonnis veroordeeld werd wegens sturen in staat van dronkenschap en intoxicatie;

— dat de prestaties, volgens de raadsman van eisende partij, op grond hiervan dienen te worden teruggevorderd, gezien zulks een zware fout betrof;

Overwegende dat de Klachtencommissie van oordeel was dat:

— in toepassing van artikel 70 § 3, lid b) van de wet van 9 augustus 1963 de som van 42.933 F, verleend voor geneeskundige verzorging en ongeschiktheidsuitkeringen, ten onrechte werd uitbetaald;

— in toepassing van artikel 97 van de wet van 9 augustus 1963 dit bedrag aan eisende partij diende te worden terugbetaald;

Overwegende dat de Klachtencommissie om deze redenen de inleidende vordering gegrond verklaarde en dat oorspronkelijk verweerder het bedrag van 42.933 F, aan eisende partij moest terugbetalen;

Overwegende dat oorspronkelijk verweerder in zijn hoger beroep aanhaalt:

— dat hij hoger beroep aantekent om reden van de ongegrondheid van de veroordeling door de Klachtencommissie en subsidiairlijk omdat hij uitsteltermijnen vraagt a rato van 1.000 fr. per maand;

— dat hij voorbehoud maakt voor alle andere redenen, ten gepasten tijde in te brengen;

Overwegende dat Meester G. Faveers, loco Meester W. Vallaeys, raadsman van oorspronkelijk verweerder, nog vóór de zitting van de Commissie van Beroep besluiten bij het dossier voegt, en daarin betoogt dat de zware fout een opzettelijke, bewust foutieve daad veronderstelt, assimileerbaar met bedrog en dat appellant in ondergeschikte orde uitsteltermijnen aanvraagt;

Overwegende dat artikel 70, § 3, b, van de wet van 9 augustus 1963 bepaalt:

« In afwijking van § 2, wordt de toekenning van de in deze wet bedoelde prestaties ontzégd:

b) in de gevallen van schade voortspruitende uit een door de rechthebbende gepleegde zware fout. »

Overwegende dat ingevolge een ongeval op 12 januari 1965 oorspronkelijk verweerder door de correctionele rechtbank te Kortrijk werd veroordeeld tot:

— een geldboete van 50 x 20 F voor onopzettelijke slagen

— 15 dagen voorwaardelijk en een geldboete van 100 x 20 F voor sturen in staat van dronkenschap en intoxicatie;

Overwegende dat de teruggevorderde prestaties werden verstrekt ingevolge het ongeval op 12 januari 1965; dat de verzekeringsinstelling deze prestaties terugvorderde nadat oorspronkelijk verweerder strafrechtelijk werd veroordeeld;

Overwegende dat uit de stukken van het dossier blijkt dat oorspronkelijk verweerder in dronken toestand, een rijwiel met hulpmotor bestuurde en hij een wielrijder vlak op de achterkant van diens rijwiel aanreed;

Overwegende dat de Commissie van Beroep van oordeel is dat de zware fout, bedoeld bij artikel 70 § 3 van de wet van 9 augustus 1963, een fout is die het risico, gedekt door de verzekering, bewust verergert; dat deze fout echter niet met bedrog moet gelijkgesteld worden;

Overwegende dat oorspronkelijk verweerder, vooraleer de herbergen te bezoeken, wist dat hij nog met zijn bromfiets naar huis diende terug te keren; dat hij door de grote hoeveelheid alcoholische dranken die hij gebruikt heeft, het normale risico van ongeval op de weg naar huis heeft verergerd; dat het nemen dezer hoeveelheid alcoholische dranken, gevolgd door het aanvatten der terugreis per bromfiets in staat van dronkenschap een niet te verontschuldigen onvoorzichtigheid was; dat hij van deze onvoorzichtigheid bewust was en diende bewust te zijn; dat het ongeval d.d. 12 januari 1965 dan ook wegens een zware fout van oorspronkelijk verweerder werd veroorzaakt;

Overwegende dat oorspronkelijk verweerder bijgevolg de prestaties genoten voor de gevolgen van het ongeval dient terug te betalen aan de verzekeringsinstelling;

Overwegende dat de Commissie van Beroep van oordeel is dat, rekening houdend met de sociale en financiële toestand van betrokkene, textielarbeider, het billijk is termijnen voor de betaling toe te staan; dat het maandelijks te betalen bedrag vastgesteld wordt op 1.789,— F;

Gelet op artikel 51 van de wet van 14 februari 1961; Gelet op de artikels 70 § 3, 100 en 143 van de wet van 9 augustus 1963;

Gelet op het koninklijk besluit van 4 november 1963, inzonderheid op de artikels 257 tot en met 259, 262, 283 tot en met 294 en 300;

Om deze redenen,

Beslist:

dat het hoger beroep van oorspronkelijk verweerder ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond is;

dat de beslissing van de Klachtencommissie wat betreft de grond van de zaak, vernietigd wordt;

dat de inleidende eis gegrond is;

dat oorspronkelijk verweerder de som van 42.933,— F aan de verzekeringsinstelling dient terug te betalen, doch de afbetaling ervan mag doen met maandelijkse afkortingen van 1.789,— F de eerste maal in oktober 1967;

dat bij niet betaling van een maandelijkse afkorting, het saldo onmiddellijk en volledig opeisbaar wordt.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

EUROPEES RECHT

Ernstige ongevallen in het internationale wegvervoer.

Schriftelijke vraag nr. 149/67 van de heer Troclet aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen.

Is de Commissie, gezien het toenemend aantal ernstige ongevallen waarbij vrachtwagens van het internationaal wegvervoer zijn betrokken en gezien de uitbreiding van dit soort vervoer binnen de Gemeenschap als gevolg van de integratie, niet van mening

1. dat op dit gebied een verordening moet worden vastgesteld;
2. of, indien een dergelijke formule juridisch onmogelijk is, een richtlijn van de Raad;
3. dan wel een richtlijn of aanbeveling van de Commissie;
4. dat zij, ingeval deze juridische instrumenten op moeilijkheden stuiten, in elk geval krachtig moet aansturen op harmonisatie van de desbetreffende wetgevingen;
5. dat de door haar te vinden oplossing, hoe deze ook moge uitvallen, moet voorzien in het aanleggen van een communautair kaartsysteem van de chauffeurs die zware of gevaarlijke transporten mogen verrichten, zulks met gegevens omtrent de dagelijkse arbeidstijd, aangezien uit alle berichten blijkt dat de bestuurders te lange werktijden hebben;
6. dat in het kader van een communautaire regeling de voortdurende aanwezigheid van twee bestuurders moet worden voorgeschreven?

Antwoord op schriftelijke vraag nr. 149 van de heer Troclet.

De Commissie deelt de bezorgdheid van de geachte Afgevaardigde over de ongevallen bij het wegvervoer, in het bijzonder die waarbij bedrijfswagens voor het vervoer van licht ontbrandbare of ontplofbare stoffen zijn betrokken.

In dit verband herinnert zij aan de verklaring die de heer Bodson, Lid van de Commissie, op 15 september 1967 voor de Commissie voor het vervoer van het Europese Parlement heeft afgelegd en waarin werd aangekondigd dat de Commissie een onderzoek zal instellen naar de maatregelen welke ten aanzien van de onderhavige producten moeten worden getroffen op het gebied van sociale bepalingen, verkeersvoorschriften, technische kenmerken van de voertuigen en vervoervoorwaarden.

1-4. Wat de sociale bepalingen betreft, wijst de Commissie erop dat zij op 27 juli 1966 een voorstel heeft ingediend voor een verordening van de Raad betreffende de harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard op het gebied van het wegvervoer, dat werd opgesteld op grond van de beschikking van de Raad van 13 mei 1965 met betrekking tot de harmonisatie van bepaalde voorschriften die van invloed zijn op de mededinging in het vervoer per spoor, over de weg en over de binnenwateren.

Dit voorstel, waarover het Economisch en Sociaal Comité en het Europese Parlement reeds advies hebben uitgebracht, is erop gericht een eerste reeks communautaire normen vast te stellen betreffende de arbeidsvoorwaarden en de rusttijden in het wegvervoer. De Commissie gaat na in hoeverre het vervoer over de weg van licht ontbrandbare of ontplofbare producten in dit verband bijzondere voorzieningen noodzakelijk maakt.

Ten aanzien van het vervoer zelf van deze producten bestudeert zij voorts de mogelijkheid om voor de Gemeenschap als geheel bijzondere bepalingen vast te stellen inzake vervoer en vervoermiddelen alsmede betreffende verpakking, laden en lossen en verdere behandeling van de vervoerde producten.

MEDEDELINGEN

Internationale Juristen-Commissie

De Internationale Juristen-Commissie verzond het hieronderstaand rondschrijven.

* * *

Geachte Collega,
Geachte Confrater,

De Internationale Juristen-Commissie verenigt de juristen uit alle landen die van mening zijn dat de rechtsorde in de wereld moet worden gehandhaafd.

Deze rechtsorde veronderstelt de eerbiediging der fundamentele rechten van de enkeling: vrijheid van geweten, vrijheid van mening, vrijheid van vereniging, medezeggenschap van alle burgers in het staatsbeleid door vrije en geheime verkiezingen. Zij stelt voorop dat de Staat aan het Recht is onderworpen en dat voor alle burgers de eerbiediging van hun rechten, als mens en als burger, moet kunnen worden afgedwongen, ook tegenover het staatsgezag, door een beroep te doen op onafhankelijke rechtscolleges. In elke omstandigheid dient het verdedigingsrecht te worden gewaarborgd.

Zij verdedigt het standpunt dat ook de staten in hun onderlinge verhoudingen onderworpen zijn aan de rechtsorde: de primauteit van de internationale rechtsbeginselen is een vereiste tot behoud van de vrede. De op internationaal terrein getroffen overeenkomsten dienen te worden nageleefd. Betwistingen moeten door internationale rechtsinstanties worden opgelost en het aanwenden van geweld kan alleen worden verantwoord door de noodzakelijkheid de rechtsorde in stand te houden.

Bij notariële akte verleden voor wijlen Prof. Pr. Thuysbaert en gepubliceerd in de bijlagen van het Staatsblad d.d. 12 mei 1956 werd de Belgische afdeling van de internationale commissie van Juristen, waarvan de hoofdzetel te Genève is gevestigd, opgericht als V.Z.W.O.

De stichters waren Mevrouw G. Ciselet, de Heren P. Struye, H. Moreau de Melen, F. Dehousse, G. Bohy, Ridder R. Victor, G. Van Hecke, Th. Collignon, H. Fayat, M.A. Pierson, Baron P. Frédéricq, P. Veldekens en P.M. Orban. In januari 1958 werd door de stichters een oproep gericht tot de Belgische juristen om lid te worden van deze vereniging.

Meer dan 250 universiteitsprofessoren, advocaten, notarissen en pleitbezorgers traden toe. Verschillende balies verleenden ook steun.

We moeten wel vaststellen, en het is te betreuren, dat de vereniging weinig activiteit heeft getoond, terwijl de Franse, Duitse, Engelse, Noord Amerikaanse en Italiaanse afdelingen ononderbroken blijf hebben gegeven van werkdadigheid.

Op de laatste algemene vergadering die onlangs te Genève werd gehouden heeft de heer secretaris generaal Mac Bride aangedrongen op vernieuwing van de Belgische sectie.

Meer dan ooit blijkt het ons noodzakelijk tegenover de algemene ontreding op internationaal gebied, onze gehechtheid aan de primauteit van het recht, de vrijheid en de eerbied voor de menselijke persoonlijkheid te beklemtonen.

De bijdrage voor het lidmaatschap zal vastgesteld blijven op 50 fr. en geeft zoals voorheen recht op toezending van de publicaties die vanuit Genève worden gedaan.

Ten einde de boekhouding te vereenvoudigen zouden wij het zeer op prijs stellen zo U bij uwe toetreding een som van 100 fr. wilde doen overschrijven die dan zou gelden voor twee achtereenvolgende jaren lidmaatschap — Post-

rekening nr. 5569.21 van de Belgische Sectie van de Internationale Commissie der Juristen.

Het is ook de bedoeling van de beheerraad voortaan aan de Belgische Sectie meer activiteit te geven.

Mogen wij Ued. dan ook met aandrang verzoeken door uw storting uwe toetreding te laten geworden.

Aanvaard, Geachte Collega, Geachte Confrater, de be-tuiging van onze oprechte hoogachting.

R. Ancot, oud Stafhouder, Brugge; J. Boever, Stafhouder, Aarlen; A. Byvoet, Stafhouder, Hasselt; J. Chot, oud Stafhouder, Dinant; H. De Bruyn, oud Stafhouder Hof van Cassatie, Brussel; Prof. E. Dehousse, Luik; Prof. W. Delva, Gent; Prof. R. De Ryck, oud Stafhouder, Gent; Prof. P. De Visscher, Leuven; J. Discry, oud Stafhouder, Luik; Ch. Fincœur, oud Stafhouder, Luik; Prof. baron Louis Frédéricq, oud Stafhouder, Gent; J. Hambye, ad-vokaat, Bergen; I. Hubené, Stafhouder, Gent; Prof. A. Lilar, oud Stafhouder, Antwerpen; Prof. A. Mast, Gent; W. Melis, Stafhouder, Dendermonde; H. Moreau de Melen, Voorzitter van I.C.J. Belgische sectie; Prof. P.M. Orban, oud Stafhouder, Dendermonde; P. Parent, oud Stafhouder, Charleroi; P. Ronse, advocaat, Brussel; J. Schuermans, Schatbewaarder van de I.C.J. Belg. sectie; P. Struye, oud Stafhouder Hof van Cassatie, Brussel; Prof. E. Suy, Leuven; Prof. E. Van Bogaert, Gent; E. Vandenbergh, Stafhouder, Antwerpen; E. Van den Berghe, oud Stafhouder, Kortrijk; Prof. W. Van Gerven, Leuven; Prof. J. Van Houtte, Gent en Luik; Prof. Ridder R. Victor, oud Stafhouder, Antwerpen.

Vrije Universiteit te Brussel.

De Vrije Universiteit te Brussel meldt de vacature van het volgende college aan de Faculteit der sociale, politieke en economische wetenschappen:

« Geschiedenis der sociologische leerstelsels », in het Nederlands (30 u.) (1ste licentie in de sociale wetenschappen — afdeling : industrielanden).

De kandidaten die wensen in aanmerking te komen om het bovenvermelde college te doceren worden verzocht een volledig curriculum vitae, voor 29 februari 1968, aan de Heer Rector van de Universiteit, 50, Fr. De Roosevelt-laan te Brussel 5, te doen geworden.

ERRATUM

In ons nummer van 10 december 1967 (nr. 15) verscheen een artikel over « Het beroep van advocaat en de Euro-pees Economische gemeenschap ». Tot ons spijt werd de naam van de auteur verkeerd gespeld. In de plaats van H.A. Desmet leze men Desmedt.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor bestuurswetenschappen en publiekrecht : jg. 1967 - nr. 6 :

Gregoire M., Waarde en rendement van het Belgische plaatselijk bestuur, vroeger en nu. — Mast A., De specie-fieke inhoud van het gemeentelijk belang. — Moureau L., Het territoriaal karakter van de gemeentelijke macht. — Crabbe V., De weerslag van de wetten en reglementen op de uitgebreidheid van de gemeentelijke macht. — Buch H., Algemeen belang en plaatselijke macht. — Van Auden-

hove M., De financiële voorwaarden van de gemeente-lijke autonomie. — Oriane, P., Syntheseverslag van het het Colloquium.

Rechtspraak der Haven van Antwerpen : jg. 1967 - nr. 9 en 10 :

Delwaide L., Le transport par containers et le port d'Anvers.

Europees Vervoerrecht : jg. 1968 - nr. 1 :

Royer S., Openingsrede voor het op 5 en 6 oktober 1967 te Rotterdam gehouden internationale congres over bin-nenvaartrecht.

Nederlands Juristenblad : jg. 1968 - nr. 5 :

Bondam P.A.C., Tussentijds appel. — Luiking H.F.W., Strafbaarheid van de kapitein van de « Torrey Canyon » naar Nederlands recht. — Duynstee F.M.J.J., Huurlibera-lisatie en overgangsrecht. — Kager C., Fiduciaire eigen-domsoverdracht in een openbaar register ?

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en registra-tie : jg. 1968 - nr. 4981 :

Van Dunné J.M., De heroriëntatie bij dwaling (IV, slot). — Freijters Jer. Ph. M., Mist in vennootschapsland. — Kollewijn R.D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak : Internationaal Privaatrecht (V).

Ars Aequi : jg. 1968 - nr. 1 :

Wiersma D., Juridisch denken. — Palstra J.Th.M., Art. 992 B.W. : de vorm van testamenten van Nederlanders in het buitenland.

Journal des Tribunaux : jg. 1968 - nr. 4603.

Vincent L. et Dehen P., Le statut légal du « leasing ».

Mouvement Communal : jg. 1968 - nr. 1 :

Wibault H., Les impôts locaux et l'harmonisation fiscale européenne. — Lambotte C., Dispositions des arrêtés de pouvoirs spéciaux intéressant les communes.

Revue de Droit Intellectuel, L'Ingénieur-conseil : jg. 1967 - nr. 8-9 :

Cenvention instituant l'Organisation mondiale de la pro-priété intellectuelle (Stockholm, 14 juillet 1967).

Nr. 10 :

Vanderperre R., La protection des résultats de la re-cherche face à l'évolution des sciences et des techniques.

Revue de Droit pénal et de Criminologie : jg. 1968 - nr. 4 :

Xe Congres international de droit pénal : Versele S.C., L'Incrimination de la mise en danger. — Normandeau A. et Schwartz B., Evaluation de l'effet intimidant de la peine.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs) : jg. 1968 - nr. 5 :

Xuan Chanh N., La nullité des sociétés commerciales dans la loi du 24 juillet 1966.